

• VIII. ÉVFOLYAM •
1918

DECEMBER
MEGJELENIK
MINDEN HÓ-
ELSEJÉN.

ART ÉS JÖVŐ

• ZSIDÓ IRODALMI MŰVÉSZETI TÁRS-
SÁG ALMI ÉS KRITIKAI FOLYOIRAT •

• AZ OMI REKULTURISZOTTBÁG KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL ELJÁRTA •

• DR. PATAI JÓZSEF

December elején jelenik meg PATAI JÓZSEF új könyve:

KABBALA

20 kabbalisztikus novella, legenda és chászidmese. Ára 10 korona.
A „Mult és Jövő“ előfizetőinek 6 korona. Portó 70 fillér. Az ár előre
küldendő be a kiadóhivatalhoz: Budapest, VI., Podmaniczky-utca 6. sz.

TARTALOM.

	Oldal		Oldal
Dr. Hevesi Simon: 1918 november 16-ika előtt	443	Ó-budai Freudiger Dávid: Az „Önkéntes Karhatalmi Századok“	464
Patai József: A Menóra. (Vers)	445	Bolgár Mózes: Szombati halott	466
OROSZ-ZSIDÓ NOVELLAÍRÓK.		„Veszedelemben a hitközségek“	468
J. L. Perez: A vádlott védekezése	447	Neményi Endre: A két vándor. (Vers)	469
Dr. Kecskeméti Ármin: A forradalom és a zsidó szellem	452	Mania Rottenstreich: Isten az ítélőszék előtt	469
Juhász Árpád: Forradalom. (Vers)	453	ÚJ KÖNYVEK. (Rovatvezető: dr. Molnár Ernő.)	
Sass Irén: Lánynézőlánc	454	Gilányi Mór: Ukrajnai legendák. — Forró Pál: Huszonhatévesek. — Daniel	471
Székely Béla: Játék. (Vers)	457	Deronda stb.	471
Patai Edith: Budko grafikai művei	458	TOLLHEGYRŐL. (Secundus)	
Patai József: Forradalom a magyar zsidó- ságban	459	„Izraelita vallású tót“. — Mit csináljanak hát a zsidók. — „A zsidók elmene- kültek, a rend helyreállt“	472
Neményi Endre: Mi tudjuk csak. (Vers)	461	KRÓNKA ÉS SZEMLE.	
Ekstein Wolf: Szovjet-forradalom a zsi- nagógában	461	Olvasóinkhoz. — Jótékonyág. — Palesz- tina és hazaárulás stb.	473
A Magyar Zsidók Szabadszervezeti Ta- nácsa	462	KÖZGAZDASÁG. — HIRDETÉSEK.	
Mooz cur. Régi Chanuka-dal. (Kotta)	463		
Somlyó Zoltán: Úszó jéghegy. (Vers)	464		

ILLUSZTRÁCIÓK:

Josef Budko (Berlin): J. L. Perez Arc- képe. (Műmelléklet)		Josef Budko: A Lehnitz-tó	451
Josef Budko (Berlin): A Bethamidras Plonskban	444	— — Ex-libris Rachel sírjával	452
— — A kandalló mellett	444	— — Tiseobeov	453
— — Ex-libris	445	— — Vándorló zsidó	453
— — Ex-libris Titus diadalívének relief- jével	445	— — Tigel	454
— — Ex-libris	445	— — Hermann Struck arcképe	455
— — A Zsidó Nemzeti Alap emléklapja	446	— — Jémeni zsidó	455
— — Apa és fia	447	— — A plonski zsidó temető	456
— — Illusztráció (Perez: Aufopferung)	448	— — Zsidótemető Plonskban	457
— — Illusztráció (Schalom Asch: „Der Sündige“)	448	— — Arcképe	458
— — Illusztráció (Scholem Aléchem: „Die ewige Seligkeit“)	449	— — Hontalanul	458
— — Illusztráció (Perez: „Vom ewigen Frieden im Nirgendland“)	449	— — Plonski zsinagóga	461
— — Tájkép	450	— — A Bethamidras Plonskban	462
		— — Elűzve	464
		— — Tájkép	465
		— — Spandau	466
		— — Hattyúk	466
		— — Tanulmányfej	467
		— — Tanulmányfej	470

JOSEF BUDKO (BERLIN): BILDNIS J. L. PEREZ

JOSEF BUDKO (BERLIN): J. L. PEREZ ARCKÉPE

A „Mult és Jövő” 1918 decemberi műmelléklete

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

MULT ÉS JÖVŐ

ZSIDÓ IRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS
KRITIKAI FOLYÓIRAT. AZ ORSZÁGOS MAGYAR IZR.
KÖZMIVÉLŐDÉSI EGYESÜLET KULTÚRBIZOTTSÁGA
:: KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

Megjelenik minden hó elsején. Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: Budapest, VI. kerület, Podmaniczky-utca 6. szám.
Telefon: 146-92. Előfizetési ár egész évre: 50 korona.
Díszkiadásban 70 korona. Omiketagság külön 4 korona.

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF. * VIII. ÉVFOLYAM, 1918 DECEMBER.

DR. HEVESI SIMON: 1918 NOVEMBER 16-IKA ELŐTT

Egy nappal a Magyar Köztársaság megalakulása előtt írom e sorokat. A rémes világ-háború, az emberiségnek ez a legszörnyűbb szégyenfoltja és legborzalmasabb bűne véget ért. Adja a Mindenható, hogy a kibontakozás megmentse, ami menthető és fölépítse azt a mérsékelt boldogságot, amelyre annyi megpróbáltatás és szenvedés után, erőben megfogyatkozva, lélekben megsebezve igényt táplálhatunk és jogot formálhatunk.

Magyarország meggyöngülve kerül ki a világforgatagból, melyben a legnagyobb áldozatokat és megpróbáltatásokat elviselve helyét megállotta. Van abban valami előre nem látott, a sors önállóságát igazoló és amellet bajaink közepette vigasztaló, hogy ami kezdetben különféle nék sőt ellentétesnek látszott, a történelem kalapácsa alatt egygyéforrott: a nemzeti és a szociális eszme. Megszületett a Független Magyarország új társadalmi alapokon.

Annyi szenvedés és szerencsétlenség után több embernek lesz joga, önrendelkezése, szabadsága és hozzáférhetése a boldogsághoz nálunk és az egész világon. Most még háborognak a hullámok és iszapos, zavaros a forgó örvény, de lehiggadnak a fölkorbácsolt elemek, a világ-háború gyötrelmes utósajgásai is elcsöndesednek és a megtisztult eszmék átveszik annyira kívánatos békés uralmukat az új korszak fölött. Magyar hazánkban talán a legelőbb fog ez a megtisztult helyzet beállni, ami ismét meg fogja mutatni a magyar néplélek erejét, igazságérzetét, jogi áthatottságát, érettségét és méltóságát. A világhatalmi állásában meggyöngült Magyarország az emberiség világszövetségében a magyar lélek és jellem értékei által fogja jelentőségét föntartani. Azáltal, hogy a politikai és hatalmi súly csökken és annak folytatólag közvetlen vonzó ereje az emberi becsvágyra is csökken, Magyarországon értékeléseltolódás fog beállni — a kultúra felé!

Nem fog majd annyi tehetség és erő elforgácsolódni a meddő politizálásban. Az osztály-érdekharok is elcsöndesednek, a jólét általánosabb lesz — és mindez utat mutat a szellemi élet felé. Finomabb ízlés és érzék terem és utat nyit a szellemi és művészi értékek általánosabb megbecsülése felé. Ha a magyar lélek kifejti csodálatos ősi erejét és tudományban, irodalomban és költészetben egyediségét kifejti igazi kultúrmagaslaton, jelentőségét a nemzetek között föntartja, mint mindazok a kisebb nemzetek, melyek elsőrendű szellemi értékeket adtak az emberiségnek — és a belső boldogság egy nemét is meg fogja teremteni.

A próféták szelleme ihleti meg lelkemet, mikor erre gondolok. Az értékelés eltolódása — ez az, ami a társadalom külső átalakulásának következtése és maga után vonja annak belső átalakulását. Az emberi ideál nem a gazdagság felé, nem az önző bölcsesség felé és nem az

erőszak dicsősége felé és nem a hatalom díszé felé hajlik, hanem a szellemi nagyság, a lelki-gazdagság, az alkotó erő, a becsület, az erkölcsi emelkedettség, a mások javát előmozdító önzetlenség felé. „Ne dicsekedjék az eszélyes az ő eszélyességével, a vitéz a ő vitézségével, a gazdag az ő gazdagságával!”

Egy lelki életben gazdagodott emberiség kebelében ismét tiszta fényhez juthat a zsidóság ősi idealizmusa. Az az „asszimiláció,” mely a hatalmi és anyagi érdeket bálványozza, a zsidóságban jórészt környezethatások és helyezethatások következménye volt. Egy megtisztultabb világkörnyezetben a zsidóság visszalényegül önmagához. Az új magyar államban a tehetség szabad érvényesülése, az igazságtalan mellőzés és visszaszorítás kizárása folytán a közszellem közlekedő csövén át egymás színvonalát fogja emelni minden téren a magyar lélek és a vele együtt dolgozó magyar zsidó lélek kultúrmunkája és kultúrszellemé, mely által a fölszabadult zsidó idealizmus jogaiba visszatér.

Akik a magyar zsidóságban remélik egy kultúrkorszak eljövetelét, azok ennek az eszmének fogják szentelni magukat a zsidóságban. Várom a kort, a melyben a szellemi munkások megbecsülése emelkedik. Várom a kort, melyben a munka becsülete nagy lesz. Várom a kort, melyben elégedett boldogság költözik az emberi otthonokba. Várom a kort, melyben a vagyont nem becsülik annyira, hogy ne szívesen áldozzanak belőle tetemesen a közért. Várom a kort, melyben a hatalom birtoka csak kötelességet jelent, várom a kort, a melyben az ember, mikor szellemi munkást lát, aki embert tanít és lelkileg fölemel, a ki erkölcsi, gondolati és művészi értékeket teremt: oda megy hozzá és kezet csókol neki és azt mondja neki: mesterem vagy és legfőbb Méltóságom!

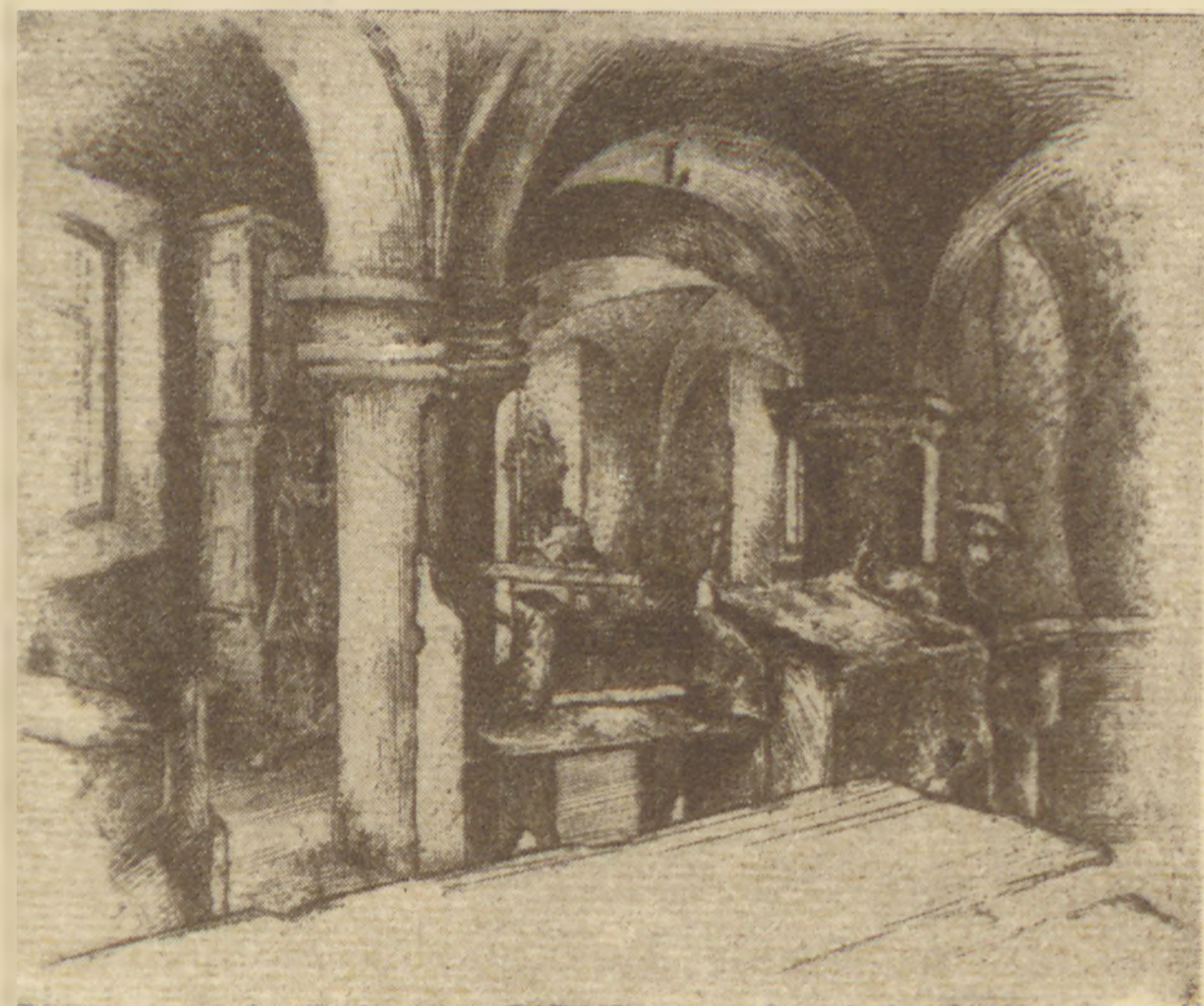
De mi a legfőbb föltétele egy boldogabb időnek? *A béke!* Hogy ellenség ne támadja az új Magyarországot kívül és belül ne pusztítson békedúló, vérontó gyűlölet és szenvedély. Hogy béke legyen bent és a Béke Világszövetsége foglalja el őrhelyét a nemzetek fölött. „És köszöriüljék kardjaikat kaszákká, kelevézeiket szőlőnyesökké, ne vigyen fegyvert nemzet nemzet ellen és ne tanuljanak többé hadakozást!”

Holnap megszületik az Új Magyarország. Az Erős Isten örködjék fölötté!

Munkálkodjunk Magyar Zsidók a fölépítés művén erővel, ésszel, áldozattal!

Be fognak hegedni az ország, a nemzet, a gyászoló ember sebei. Tátongó sebek azok, de eddig viseltük. Borzalmas sebek azok, de tompulásban gyógyulók. S a tompulás alatt, mely fájdalomérzésünk felső küszöbe, zsendül és serked a magyar erő és a magyar élet.

Holnap megszületik az Új Magyarország. Az Erős Isten örködjék fölötté!

Budko : Das Bethamidras in Plonsk

Budko : A Bethamidras Plonskban

Budko : Am Kamin

Budko : A kandalló mellett

PATAI JÓZSEF: A MENÓRA

I.

Mámorban úszott a héthalmú város,
Szilaj ujjongás, részeg üdvrivalgás
Zajongott végig dölyfös térein.
Evoé! Kész az ív! Holnap lesz az ünnep!
Evoé! Holnap ünnepel Titus,
Ki megalázta Cion büszkeségét,
Ki porba sújtá Róma ellenét!

...S merre a diadalmas hír hullámszó,
Kéjes örömtől reszketően zsibongtak
A napsugaras márványpaloták,
A Palatinus buja dombján zengtek
Az égbe nyúló oszlopcsarnokok.
S fönt a halálarcú tárpeji sziklán
A Templom tömjénfüsttől ittasultan,
Lihegve zengett hálát Jupiternek,
Ki győzött Júda erős istenén!

Evoé! kész az ív! A diadalív! —
Kevélyen áll a napsütötte téren,
Nagy lábai a földre nehezednek,
Széles vállait dacosan felvonja,
S fejét vad göggel ég felé mereszti,
Mikéntha kémlené: virraszt-e még fönt,
Ki népét küldte Róma ostorául.

Mint ékes korona, ragyogva fénylik
Tetején minden zsákmány diadémja,
A szentély kincse, az arany Menóra,

Min egykor Juda s Isten szent frigyének
Örökös szentelt lángja lobogott.

A szentély kincse! Az arany Menóra!
Evoé! kész az ív! A diadalív!
Evoé! Holnap ünnepel Titus!

II.

A pihegő kábult város fölé
Leszállt az éj.

Az alvók mámora lecsendesült,
A zaj elült.

Vak sötétség leplével elfedett
Utcát, teret.

Lihegve fut a Capitol alatt
Egy kis csapat.

Halk léptekkel az ívhez közeleg
A kis sereg.

Kezükben villog véresen a tör,
Hull ötven ör.

Ne tündököljön a pogány ívén
Oltári fény!

Ki ér fel tetejére hamarabb?
Egy ifju pap!

Megáll, s hálát rebegve égbe néz,
Alatta vész.

Josef Budko (Berlin) : Ex-libris

Ex-libris Titus diadalívének reliefjével

Josef Budko (Berlin) : Ex-librisek

„Tied a nappal és az éjhomály,
Oh — Adonáj!“...

Átfogja a Menórát boldogan,
És lezuhan.

Viszik a hullát. — Roncsolt kebelén
A szent edény.

Lihegve futnak a Tiber felé.
Reszket az éj.

A hullámokba üldözni ki mer?
Zúg a Tiber.

„Tied a nappal és az éjhomály,
Élet, halál...“

Száz hullám nyílik, újra összecsap,
Csendes a hab.

A Menórát őrzi a hős csapat
A víz alatt!...

III.

Sugárzó fényű lángot ontva
Emelkedett a kéklő égen
A tüzes nap izzó korongja.

Szikrázó, villogó sugárba
Büszkén ragyogott az ezüst sas,
Cikázott pajzs, lándzsa, dárda.

Mint zúgó folyam áthömpölygött
Az ív alatt a menet árja,
Ének rivalgott, zene döngött!

„Ave Caesar! Üdvözöl Róma!
Ave Caesar, Rómának atyja,
Jeruzsálem lerombolója!“

S a menetben tüskés igákban
Júdai foglyok, ifjak, vének,
Haladtak sorba némán, bátran.

Fájó gúnydalt zúgtak fülükbe,
„Hol vagy, Cion, világnak éke?!
— Ave Caesar, Rómának üdve!“

A tömeg riadozva zsongott,
Mámor tüzelt az arcokon.
De Titus arcán árny borongott.

Fel-felnézett az ív fejére, —
Borús szeme a Menórát kereste,
Mit elrejtett a hullám mélye...

IV.

...S regék susogják szájról szájra:
Titokzatos, zord éjhomályba,
Midőn a földön éjféli árnyak
Az alvóknak regélni járnak,
Róma pihen és vér az álma,
Megrezzen a Tiber hulláma,
A habok sodra széjjelszökken
S fölszállnak fehér köntösökben
Ifjú léviták, áldozárok.
Szemükben égi láng sóvárog.
Egyiknek karján a Menóra van.
Magasba tartja diadalmasan.
Lobogva ég hét arany ága
S csodás fényt hint az éjszakába.
Majd ének zendül bűvös karban
És cseng és zeng és zúg a dallam:

„Midőn Cionra tört az ellen
S hősök valának Izraelben...“

Joseph H. ...

Budko : A Zsidó Nemzeti Alap-émléklapja
Budko : Gedenkblatt des Jüdischen Nationalfonds

OROSZ ZSIDÓ NOVELLA ÍRÓK

J. L. PEREZ:
AVÁDLOTT VÉDEKEZÉSE

Az ügyész hangja dörgésszerűen zúgott keresztül a tárgyalótermen és miután már beszédjét rég abbahagyta, szavai még mindig visszhangzottak az oszlopok közül és mintha erős hangja nyomán az ablaküvegek remegése is hallatszott volna. Sajnálkozásának adott kifejezést, hogy a halálbüntetést eltörölték. Habár — úgymond — még az összes halálbüntetési nemekkel sem lehetne kellőképpen megtorolni ezt a borzalmas, ezt a rettenetes bünt. Egy egyetlen gyermeknek a vére ontatott ki saját édesapja kezei által, amiért őszinte, tiszta szerelemmel egy más vallását mert a szerencsétlen szeretni.

Utána a védő beszélt, halkán, csendesen, de senki sem figyelt szavaira. Irgalmat kért a gyilkos számára, szeretetért, könyörületért esedezett...

A hallgatóközönség sugdosva beszélt egymással, az ítéletet jósolgatták. Az elnök hangosan belefújta orrát zsebkendőjébe és a tőle jobbra és balra ülő bírák hangosan ásítottak és idegesen néztek a védőre, mintegy értésére adván, hogy jó lesz a beszédet röviden befejezni.

A szomszédos teremből egy hivataloszolga alakja látszott, ki jelekkel integetett, hogy kész az uzsonna és amint látta, hogy nem veszik észre, haragos lett.

Végre a védő is befejezte beszédjét. A bírák kissé előbbrehajoltak, felemelkedtek székekről; a közepén ülő elnök a vádlott felé fordult és mord hangon kérdezte:

— Hát te mit tudsz védelmedre felhozni?

Az egész vizsgálat folyamán a vádlott olyan volt, mint a néma és nem akart felelni a vizsgálóbíró egyetlen kérdésére sem, a bírák tehát azt hitték, hogy most is szótlán marad.

Azonban tévedtek, megszólalt és így kénytelenek voltak helyüket újra elfoglalni.

És a vádlott elkezdte védekezését:

— Tekintetes törvényszék, nagyságos bíró uraim, én nem öltem meg egyetlen lányom!

A bírák és a hallgatóság csodálkozva néztek rá. Az összes tanúk ellene vallottak és még csak a legkisebb kétség sem volt arra nézve, hogy nem ő ontotta volna ki ártatlan lánya véré.

— Bíró uraim, nekem két lányom volt! — kezdte újra a vádlott.

— De hiszen — szakította szavait durván félbe az elnök — az összes tanúk vallomása szerint neked csak egyetlenegy lányod volt!

— Igaz, bíró uraim, nekem csak egy lányom született, 10 éven keresztül csak egy lányom volt és nem tudtam, hogy nekem ezenkívül még egy lányom van...

Hogy honnan jött, honnan került a másik, azt nem tudom. Mióta a börtönben vagyok, egy teljes év óta, nem nyugszom, nem alszom, de hiába kutatom, keresem, nem tudok rájönni, hogy honnan jött az a másik lány! Az azon-

Budko: Vater und Sohn

Budko: Apa és fia

ban színigazság, hogy valahonnan hirtelen felbukkant...

És hasonlítottak egymásra, mint az ikrek, csak a szívük, a lelkük különbözött...

Az egyik, az első, jó volt, mint Isten angyala; és a másik, oh! a másik, maga a Sátán. Az elsőnek a lelke a lelkek Istenétől sarjadzhatott, a másiké pedig magától az ördögtől!

Az első szelíd, ártatlan galambocska, a másik — ragadozó vércse.

És én csak a másikat öltem meg!

Miért mondjátok hát, hogy én egyetlen lányom öltem meg, hisz nekem két lányom volt és az első ép és él?!

Budko : Illusztráció (Perez : Aufopferung)

Miért meresztitek szemeteket csak az írásokra, miért búvárokodtok a könyvekben, melyek előttetek fekszenek? Miért? Hát azokban a holt betűkben akarjátok az igazságot megtalálni?!

Miért nem emelitek fel fejetekeket, hogy lássátok, hogy az én első lányom, kit 16 évig egyetlenemnek hittem, itt áll mellettem...

Hát volna-e erőm nélküle lábaimon állani? Hisz' ő erősít, ő támogat, hisz' jobbával most is fejemet támogatja!

Nézzétek csak hajkoszorúját, mely fekete, mint a holló; nézzétek szemeit, szeretettől sugárznak, ragyognak, mint tündöklő csillagok tavaszi éjszakán! Hogy mondhatjátok hát, hogy én megöltem?...

Mivel vádoltok?! Hogy én, az apja, az az ember, kinek ő minden boldogsága, ő minden reménye, életének fénye, ki fejemnek koronája, lelkem lehelletje — azt én meggyilkoltam volna?!

Ide nézzetek, itt áll előttetek, hát az ő szívébe én kést döftem volna? Hiszen ép, egész, még csak egy tűszúrás sem érte patyolafehér szűzi testét, ereiből egy csöpp vér sem folyt,

hiszen őriztem, mint szemem feketéjét, mint sötét barlangok mélyén a mécs világát, mint a legdrágább kincset!

Hiszen eleinte ő volt az én egyetlen lányom! Hisz' ő megboldogult hitvesem képmása. ifjúkori életemnek egyedüli emléke, hajdani boldogságom maradványa!

Egyedül, elhagyva maradtam és ez a lány volt akkor nekem az én mindenségem, az én egész világom, az utolsó fonál, mely ehhez az átkozott, keserű élethez kötött!

Ő volt az én egész életem; hangja olyan volt előttem, mint a muzsikáé, mint Dávid hárfájának zengése, mint lágy szellő halk, titokzatos suttogása, mint pacsirtának csengő dalolása.

Két szeme, mint békét hirdető galamboké, mint azoké, kik a vízözön megszűnését hozták hírül, biztatók, bátorítók, bűtfelejtők. Hajfonatai támasztó oszlopok, melyek nem engedtek kidőlni, ellankadni, összeroskadni, mintha az életfáján termettek volna...

Reggelente, midőn álmából ébredt, homlokon csókoltam és szívem megtelt gyönyörrel. Ha kacagott kellemes kacajával, mely csengett, mint

Budko : Illusztráció (Schulom Asch : „Der Sündige“)

arany csengetyűkcsilingelése, ujjongott a lelkem és ilyenkor azt kérdeztem magamtól: vajjon a siralomvölgye-e ez a föld, vagy maga a paradicsom?

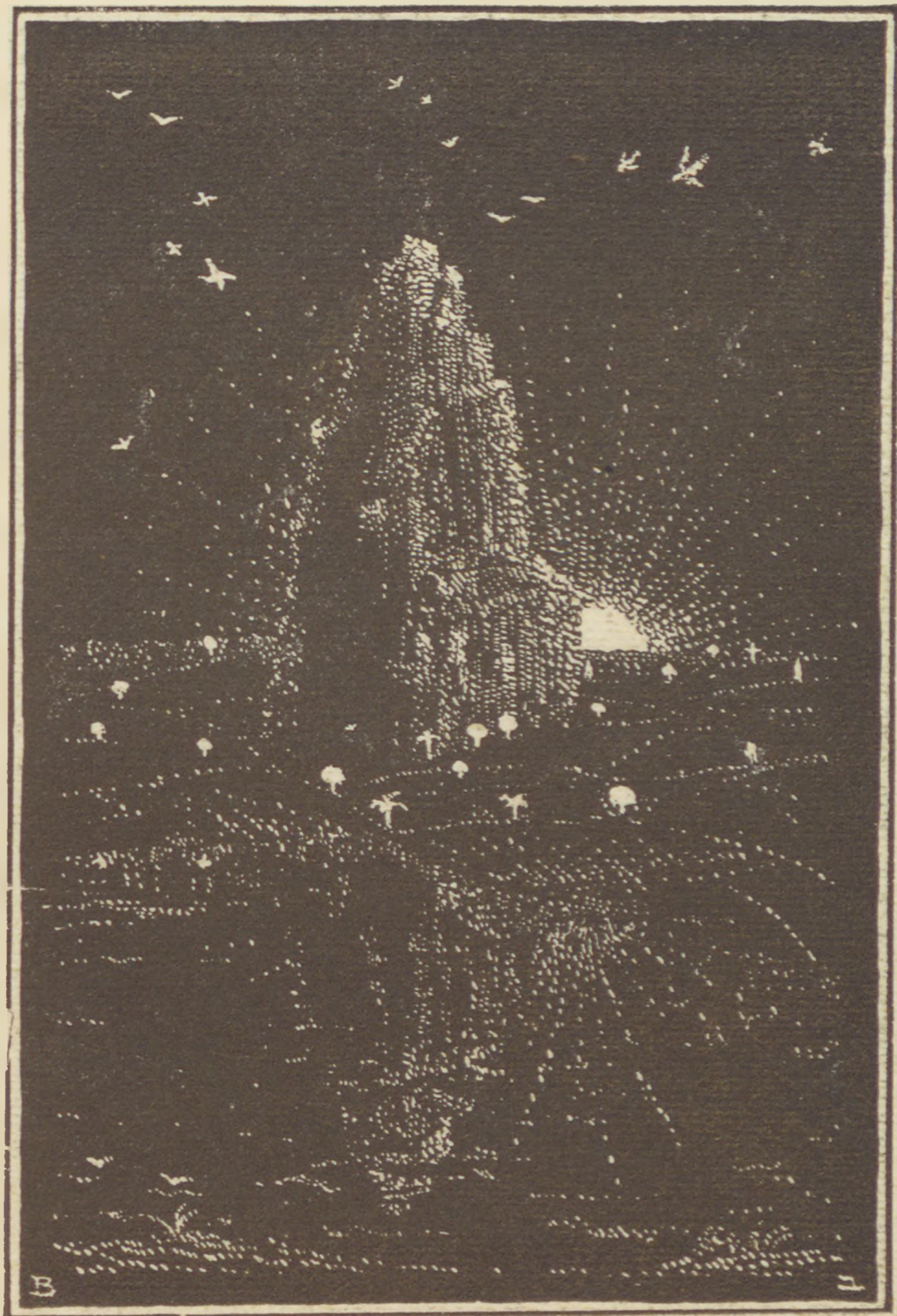
Ha evett — én is ettem, ha ivott — én is ittam; ha pedig beteg volt — oh jaj! — mikor beteg volt, hasonlítottam a félőrülthez! Egy teljes hónapig feküdt lázban és nem tudott már rámismerni. Csukott szemei alól most nem ragyogott az a megszokott fénysugár, megfeketedett, cserepes ajkairól most nem hallatszott egy árva hang sem, mely felüdítette volna megkínzott lelkemet.

Hajam szálai megmerevedtek mint a vaszögek, mintha az alvilág boszorkányai plántálták volna egyenkint koponyámba és én azt képzeltem, hogy vasfúrókkal fúrják, vagy kalapáccsokkal ütögetik fejemet és vésőkkel hasogatják, feszegetik agyamat. Egyik pillanatban lángolt a vérem ereimben, mint a tűz és a másikkban megfagyott, mint a jégcsap.

Ekkor azt hittem, hogy az a kis állat, mely Titusz agyát emésztette, most az én agyamba vándorolt, hogy most abból lakmározzék! Egy teljes hónapig nem ízlelt szám ételt, egy korty vizet nem ittam, szemem pillái egy álló hóna-

Budko: Illusztráció (Scholem Aléchem: „Die ewige Seligkeit“)

Budko: Illusztráció (Perez: „Vom ewigen Frieden im Nirgendland. Ostjüdische Novellen. Verlag Georg Müller, München“)

pon át le nem csukódtak; nem is imádkoztam, nem tudtam imádkozni.

Félelemtől nyitva tátott szemekkel meredtem a beteg ágyára és nem láttam őt!

Az orvosok lemondtak életéről, de Isten, az igazi orvos, megkönyörült szenvedéseimen és megmentette az én egyetlenemet a biztos haláltól.

Lassan, lassan visszatért ereje és az én megtört lelkem is kezdett megnyugodni.

Lassan, lassan visszatért az én éneklő madaram és szívem megtelt ujjongó örömmel; a csillagok újra előbbi fényükkel ragyogtak és egész lényemen valami kimondhatatlan boldogság, valami megnevezhetetlen gyönyör ömlött végig.

Az élet újra paradicsommá változott számomra. De, oh! nem soká tartott ez a boldogság.

Az Édenbe belelopódzott a kígyó, a sátán, egy gonosz, alávaló ember képében, aki feldúlta, elrabolta boldogságomat.

Első pillanattól, hogy megösmertem ezt az embert, gyűlöltem a legmélyebb gyűlölettel... Szívem megsúgta előre, hogy ez lesz megrontóm.

Ő már rég tudta, hogy nekem két lányom

van; hogy az egyik életem fénye, ártatlan, vallásos, otthonülő, ki szereti apját, kinek lelke az én lelkemhez van fűzve és a másik — a másik, kit én még nem ismertem, egy vétkes, ledér, kicsapongó, maga a megtestesült gonoszság.

Mondom, ő tudta mindezt, de figyelmemet ravaszul elterelte a második lányom aljasságairól, meg nem mondta, be nem vallotta, hogy az a *második*, hogy azt a *másik* teszi, hanem ráfogta az elsőre, az egyetlenemre!

Midőn ezt megtudtam, úgy éreztem, hogy szívem megszakad bensőmben: fejemet nem bírtam felemelni, mert nehéz volt, mint az ólom: szavam elállott és csak halkan, fuldokolva nyöszörögtem:

— Lányom, egyetlen lányom, hát igaz volna-e, amit rólad mondanak?

Néhány pillanatig nem hallottam feleletet szavaimra, nem bírtam felemelni fejemet, hogy arcába tekinthessek, nem tudtam felnyitni szememet, hogy lányom szemeibe nézhessek, azt hittem, lelkem végképen elejtette az uralkodás gyeplőjét és nem bír többé uralkodni testemen, annak egyes tagjain.

Budko: Landschaft

Budko: Tájkép

Hirtelen azonban hallottam a rettenetes szívvevő feleletet:

— Igaz!

E szó úgy hatott rám, mintha ezer villám sújtott volna egyszerre felém!

— Igaz, szeretem a tiszt urat és ha nem engeded, hogy szeressem, megszököm tőled.

— De hiszen ő keresztény és nem fog zsidó lányt feleségül venni — tört ki belőlem rettenetes fájdalmas kacajjal.

— Akkor szolgálója leszek, kedvese, szeretője, ágyasa... akkor... akkor megtagadom a vallásom... kikeresztelkedem...

Ekkor összeszedtem minden erőmet, fejemet felemeltem, szememet felnyitottam, hogy arcába nézhessek.

És csak akkor tudtam meg, hogy aki előttem áll, aki imént velem beszélt, az már idegen, nem az én egyetlen lányom!

Szemei nem ragyogtak, mint a csillagok, hanem lángoltak, mint fáklyák, haja nem simult egybe, mint finom selyemszálak, hanem fel volt borzítva és mintha kígyók övezték volna fejét... homlokán nem a szenteség, nem az ártatlanság harcolt, homloka hasonlított egy paráznának homlokához, rá volt vésve minden aljassága, minden utálatossága, a bűn, az erkölcs-telenség sütötte oda bélyegét, — hangja sem volt a muzsika hangja, hanem hasonlított a holló krákolásához...

— Te nem vagy az én lányom! — kiáltottam elszorult szívvel,

— Hol a lányom, hol az én egyetlen lányom! — ordítottam fájdalmamban. Úgy éreztem, mintha testemet tüzes vasfogókkal szorították volna!

— Lányod nem fog többé hozzád visszatérni — nevetett rám a gonosz — mert másé lesz!

E pillanatban jöttem rá, hogy nekem két lányom van! Egy szelíd galambocská, ártatlan bárányka és egy vérengző tigris, Isten angyala és egy gonosz bestia...

Ekkor határozottan beláttam, hogy mindaddig, míg a gonosz nálam lesz, az én egyetlen tiszta szentem át nem lépi küszöbömet.

Ekkor önkéntelenül lecsukódtak szemem pillái... és éjszakák sötétsége vett körül...

Ekkor elnémultak összes gondolataim, megfagytak szívem érzelmei és egy rettenetes félelem, mint a haláltól való félelem terjedt el egész testemen, a szívemben, az agyamban.

Ekkor úgy éreztem, hogy a szívem, a lelkem elhagyott, elszállt belőlem; nem volt akaratom, átváltoztam egy élő döggé...

Hirtelen egy új gondolat támadt agyamban, egy rettenetes, egy borzalmas gondolat, gyilkolni vágyó gondolat!

Hiába próbáltam uralkodni magamon, hogy lelkemet megmentsem, hogy a gonosz el ne hatalmasodjék felettem, hiába kíséreltem meg

Josef Budko (Berlin) : Am Lehnitzsee

Josef Budko (Berlin) : A Lehnitz-tó

felébreszteni akaratomat, érzelmeimet, a szívemet, hiába...

Ez a rettenetes gondolat elhatalmasodott rajtam, szétáradt bennem és egy pillanat alatt megtöltötte egész bensőmet, szívem minden részét, belelopódzott minden csöpp vérembe, inaimba és ereimbe...

Ez a gondolat végképen hatalmába kerített; ez emelte fel az éles kést az asztalról és nyomta kezembe, ez parancsolt rám és én ész nélkül döftem második lányom testébe.

Ekkor győzött a gyilkolni vágyó gondolat és én visszakaptam előbbi erőmet.

Erőm visszaszállt, lelkem megújódott; fölédtem és szemem pillái felnyiltak...

A meggyilkolt a padlón fetrengett; piros vérsugarak szöktek fel megsebzett testéből és nekem úgy tetszett, mintha ezek a sugarak el akarnának nyelni engem... Minden csöppje rám vicsorgott, sziszegtek, mint a kigyók: félelmetesen rámmeredtek, rámvillogtak, mint az áldozatára lecsapó keselyűk. De ekkor megjelent első lányom, az én egyetlen lányom és mentő-

angyalként mellém állott, hozzám szegődött. Szemeiből az irgalom könnyei hullottak, arcáról könyörület és hála sugárzott... köszönetet és áldást sugdosott füleimbe, hogy megmentettem a sas karmai közül, a tigris torkából...

És azóta mostanig nem hagyott el egy percre sem engemet.

Jöttek a csendőrök, vasra vertek és ő ott állatt jobbnál! a zsarnokok ütöttek, vertek, kínoztak, megsebeztek és az én szerencsétlen lányom mindenből kivette részét, felfogta az ütések, enyhítette a fájdalmakat; de nem jajdult fel, nem hallatta panaszos hangját, hogy el ne árulja magát, hogy meg ne tudják, hogy az ölemben fekszik...

A börtönbe vetettek, oda is velem jött. Hosszú, keserves éjjeleken, midőn az álom elkerülte szemeimet, ő volt az én egyetlen boldogságom, ő minden vigaszom. Hiába könyörögtem neki, amint ember csak Istenéhez könyöröghet, hogy hagyjon el néhány napra, hogy menjen ki a szabadba, a balsamos friss levegőre, hogy lássa a napot, hogy gyönyörködjek

Budko : Ex-libris Rachel sirjával

a sugaraiban, ragyogásában, az égboltozat kékségében. Könyörgésem nem használt, nem tágitott mellőlem egy pillanatra sem és eljött velem ide, a bíró urak elé is.

Itt van előttek!

Láttatok már valaha ilyen gyönyörű szép, ilyen ártatlan, ilyen szende lánykát?

Ne csodálkozzatok, hogy nem halljátok kellemes, csengő hangját, Izráel lányai idegen férfiak előtt nem hallatják hangjukat!...

Ő csak atyja, vagy férje előtt, akit majd Isten segítségével kiválasztok neki, engedi ezt meg magának, vagy amidőn ajkai az irgalmas, a könyörületes, a nagy Jehovát dicsőítik.

Bíró urak, esküdt urak! ne ferdítsétek el az igazságot, ne mondjátok, hogy én megöltem egyetlen lányom! Nekem két lányom volt és én csak a bűnöst öltem meg, aki arra rászolgált, aki azt méltán meg is érdemele!

Az elsőhöz, a jóhoz, az ártatlanhoz én ujjal sem nyúltam, ő él, ép, egészséges, itt áll előttek!

Ne küldjétek távoli puszták szigetekre, ne küldjétek sötét, emésztő barlangok mélységeire, ne ítéljétek kényszermunkára, mert velem jönne az én egyetlenem is és ő azt nem bírná elviselni, őt az elsorvasztaná, megölné!

Bíró urak, bölcs és igazságos bíró urak! ha én bűnös vagyok, miért szenvedjen, miért kínlódjon az én ártatlan lányom is?!

Bosszút akartok, kettős bosszút? Második lányom helyett meg akarjátok gyilkolni az első, aki egyetlen volt; meg akarjátok ölni Isten angyalát az alvilág sátánjáért?!

Fordította:
Löwenkopf Kálmán.

Művészi kivitelű bekötési táblák a Mult és Jövő minden évfolyamához kaphatók a kiadóhivatalban. Ára portóval együtt 8 korona.

DR. KECSKEMÉTI ÁRMIN: A FORRADALOM ÉS A ZSIDÓ SZELLEM

ól mondták a régiek, hogy „lenni van az igazi Sechina”. Ez a népfenség agádája, a demokrácia költészete s valósága. Láttuk, éreztük a magyar nép lelkében a „Sechinát”, az Isten szellemét, az őserőt, egy békés forradalom csodatevését; a történelmi világteremtést. Történelmi fölavattatásunk ez ünnepe a zsidó szellem diadala. Az új világrend a zsidó prófétizmusnak, az igazság, az Erkölc mindenhatóságának hite. Ez a hit nem a történetbölcselet optikai csalódása, délibábot kergetés, mely az örök harci szenvedélyek forró sivatagában, a viláгурalmi vágyak izzó, tüzes légkörében játszik az igazságra szomjazó, az egy emberiséget valló lelkekkel. Íme, megvalósult a zsidó történelmi optimizmus egyik legszebb tanítása, a világbéke halhatatlan „rögeszméje”. A vérözöntől megszáradt föld látja már a szivárványt. Az emberiség haladása beteljesült álmok sorozata. Megannyi Jákób-álma, szenvedések köpárnáján termett látomás, mely fönn a magasban szemlélte az Istent. Nagyon magasan volt az Isten, mélyén alul az ember, sok létrafok vezetett föl hozzá, de a szabadság s a jogérzet angyalai, a világtestvériség, az egy emberiség zsidó eszméi elérték az Istent, az igazságot s a békét. A mi most ünnepelt vallásos szentség — a haladás szerelme —, zsidó bűn és martírium volt, a zsidó szellem erkölcsi „terheltsége”, mert a zsidó szellem a fejlődés fanatizmusa.

„Küldd el a te világosságodat s igazságodat” — a zsolnárnak e szavai egy magyarázat szerint Élijáhu prófétát s a messiást jelentik. Ez a zsidóság végzete s megdicsőülése. Világosság és messianizmus: zsidó erő és ideál az emberiségben. A zsidóság Élijáhu prófétája a történelemnek, hogy az Egyistenért lángoló haragjában gyűlölni tudjon minden erkölcsi pogányságot, jogtiprást, embertelenséget. A mult ránevelte őt erre a küldetésre. Megalázás, gúny, kirekesztettség nem halált váró közönybe nyugozta a lelkét, hanem mind finomabbá fejleszté igazságérzetét egy szebb jövőnek áhításában. A zsidó szellem a világfejlődés kovásza. A demokratikus világforradalom annyi sok zsidó hősében a zsidó prófétai szellem dolgozott. A fény küzdelme: messiási munka. Élijáhu szelleme: bálványrombolás. Mint a hitrege óriása vállán tartá az eget, nagyrészt a zsidóság lelke támasztja alá azt a most teremtett új mennyboltot, melyen emberek és népek jogának új napja s csillagai fognak ragyogni. Izrael, mint a prófétai szellem fölavatottja, mint az emberiség élő lelkiismerete ezeréves vértanuság iskolájában edzett jogérzékkel s szabadságvágygal mindig fölülemelkedett a korszakok erkölcsi nyo-

morúságán s minden erejét, tehetségét a jövő eszményeinek szolgálatába szegődte. A zsidó szellem mindig a Jövő volt az anticipált fejlődés, a forradalmi remény. Ezért vádolták a haladás vágyától égő zsidó szellemet gyujtogatással, hogy nyughatatlan természete lángba borítja az elavult jog- és erkölcsi rend alkotmányát, ezért vezetett az útja örökösen a Mórija-hegynek, a mely név, a midras szerint, „világosságot” is jelent. Ez a történelem szomorúan fenséges lassúsága: együtt a fény és az akéda, a világosság harca, a zsidó szellem kultúrhistóriai munkája mindig vértanusághoz vezetett.

A zsidóság türelemmel, a szenvedni tudásnak emberfölötti heroizmusával, nemzetek és társadalmak életének megújításába vetett hittel várta és megérte a lelkek tisztulását az emberi jogok világuuralmában. Ne kísértsen a csüggeteg példázat, hogy mint a rózsát — bármerről fú is a szél — megsebzik a tövisek, úgy a zsidóságot is kikezdi a történelemnek minden áramlata: felvilágosodás, vagy szellemi sötétség; világpolgári gondolkozás, vagy a fajgőg hazugsága — a zsidóság mindegyiken rajta veszt, a beköszöntő messiási kor fájdalmainak is leginkább ő a szenvedője; ne ijesszen ez a kép. A politikai világforradalomban erkölcsi forradalmat is érzünk, az igazságnak s emberieségnek prófétai győzelmét, mely siettetni fogja ha nem is a hálát s elismerést, hanem a történelem ősi bűnének kiengesztelését: a fény szolgálata nem fenyegeti többé a zsidóságot akédával.

Budko : Der Wanderer

Budko : Vándorló zsidó

JUHÁSZ ÁRPÁD: FORRADALOM

Kitárult piros lángja
a napnak!
Szívekbe tépnek, marnak,
harapnak.
A keserű kaptárból édes méz csorog,
lihegve lázit egy lángos torok,
sötét csuhába bújnak fényes lángostorok
s a bányák mélye kiált, kiált, kiált
s a vérünk háborog.

Uram, mindezt Teérted,
Tenéked, csak Teérted,
mert ami tegnap összeomlott bennünk,
azzal már rég beérted.

Most levetkezünk előtted
meztelenre,
úgy jövünk eléd: milliók
meztelenje.
Szájunkon a szenvedés
foltja.
Szívünket székfűk szirmának olaja
oltja.
Kezeink komoly kérge még
érdes.
De lobogó lelkünk már óhajtva
kérdéz:
Uram, érted-e hát
a vágyaknak ezt az őszi meddőségen
átborzongó szent tavaszát?

Ez a tavasz a Te tavaszod!
Ami eddig belőled havazott,
ma elakad az idő rostos pajzsán...
Uram, Uram a szívek tűzbe gyúlnak,
a szívek tüzet
csapnak.
Kitárult piros lángja
a napnak!

Budko : Tiseobev

SASS IRÉN:
LÁNYNÉZŐTÁNC

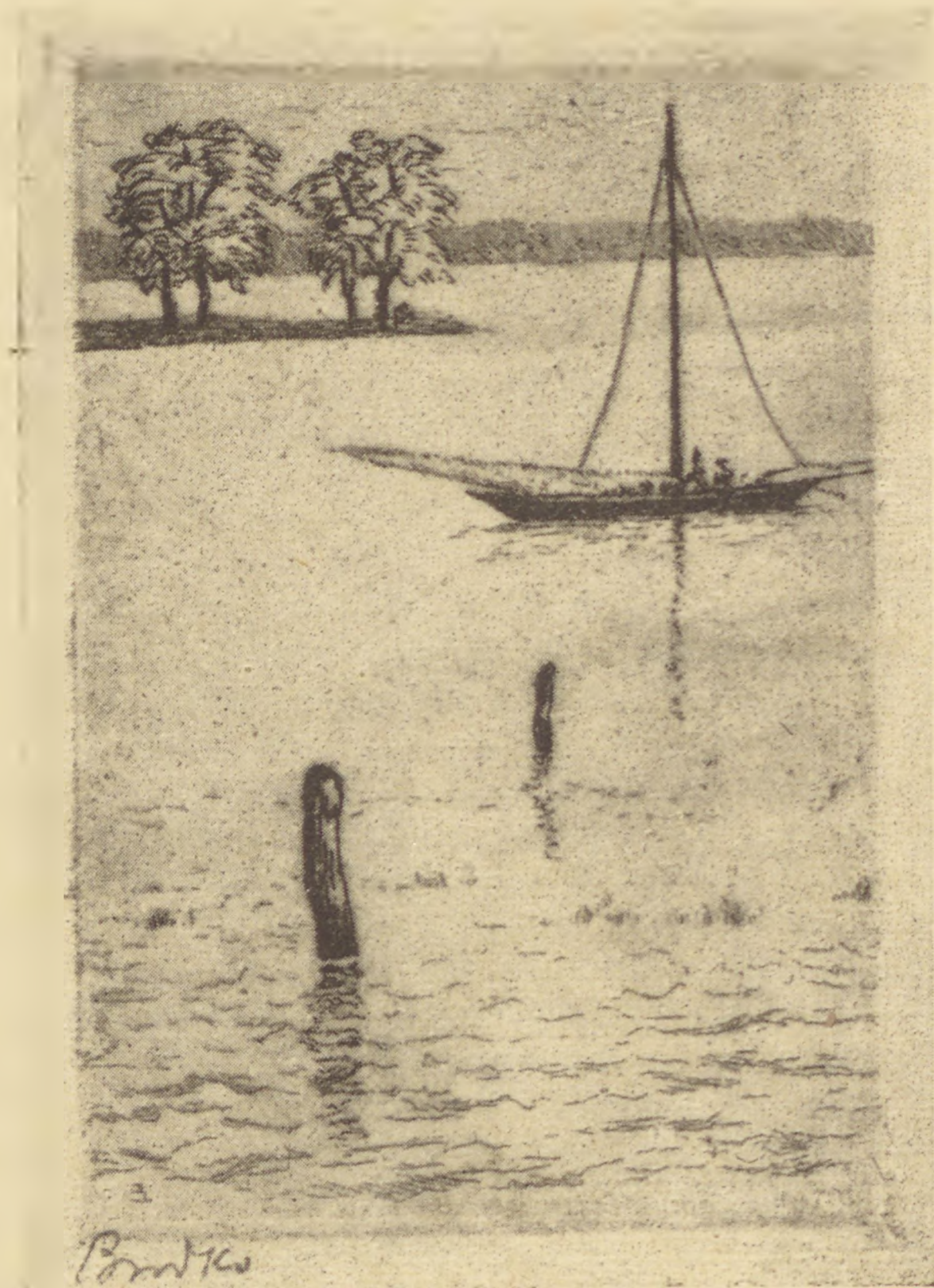

szőlőhegyek mögül, zord ünne-
piességgel kapaszkodott fölfelé a
telihold súlyos, nedves feje és a
fekete felhőkön csakhamar enyhe
rózsaszín és sárga sugarak csapód-
tak széjjel. Nagy csönd volt az
éjszakában, a dús fekete fürtök között zizegett
csupán az enyhe szellő s az érett mézédes illat.
A széles levelek olykor meg-meglibbentek, mint
a megkötözött denevérszárnyak... Gyáván pis-
logtak az égen a csillagok, mintha a sűrű sötét-
ségtől ijedtek volna meg és lenn Béser szűk
sikátoraiban egyenként felvillantak a magas-
szárú, erőslángú fáklyák...

Fehér és piros, kék és zöld és sárga bőrancú
ruhákban, mint nagy pillangók innen is, onnan
is, kapukból, kerítések mellől fiatal és szép lányok
léptek ki az utcára, kezükben hangszer, fejükön
virág és megindultak a szőlőhegyek felé...

Házak sarkaiból, sötét ablakok mögül néztek
utánuk a fiatal legények...

Abimelek, a fiatal halárús útban találkozott
Ezékiellel a takáccsal. Barátságosan üdvözöl-
ték egymást és azt mondta Ezékiel csendes
szemhunyorgatással a halárúsnak:

Josef Budko (Berlin): Tigel

— Jösz-e estére a szőlőhegyre, Abimelek...
Lánynézőtáncba?

Abimelek kurtán, melegen föl kacagott és rá-
csapott a takács vállára...

— Már hogyné mennék, Ezékiel... hiszen
legényember vagyok én is s mégcsak nem is
a legutolsó fajtából.

Csillogó szemekkel néztek a fekete dombok
felé, melyeken egyenként bukkantak fel a béseri
hajadonleányok ünnepi fáklyafényei... fel-fel-
villanóan és kialudva olykor, mint szemérmes
szemek megrebbent, rejtett ragyogása...

*

A tisztáson körül virágzó mandulafák, jáz-
minok és illatos ciprusok állottak, a fű pedig
nedves és hűvös volt, mint a frissen szakasz-
tott gyümölcs. A fáklyák vörös fényében sugá-
rozva és lángolva lebegtek a lányok százcú
köntöseikben s a hívó fuvolák és zümmögő
hárfák édes zagyva keveréke bódultan kereng-
gett fekete hajuk között. Valamennyien része-
gek voltak egy kicsit, csöppet tántorogtak és
ügyetlenül, erőszakoltan nevetgéltek, míg a szí-
vük belülről zengett és kalapált, mint a szisz-
trum a táncolók kezében. Nehezen, bágyadtan
indultak el a legelső hangok, szakgatottan, izga-
tottan, fuldokoltak a reszkető piros ajkak közül:

Házadnak az ékessége,
búsulásod békessége
én jó feleséged lennék,
válassz engem, végy engem...

Lassan lopakodtak előre a homályban Béser
ifjai, égő szemmel, fiatal szívvel és sűrű gyű-
rűkben állották körül a táncoló lányokat...
A barna dolgos kezekben esetlenül húzódtak
meg a mátkaszerező aranypénzek vagy éksze-
rek...

Távolabb a bokrok alatt, elgondolkozva, szá-
raz szemmel és síró szívvel ültek a béseri anyák,
egymásra néztek és sóhajtoztak.

Lea, Séminek, a kalmárnak, őszhajú, sápadt
asszonya egy kövön ült és meredten, süketen
nézett maga elé... Megtört szemeiben egy egész
élet bánata és reménytelensége szürkült, mint a
kihült pernye.

— Emlékszel még, Zilpa — mondotta a mel-
lette guggoló asszonynak, aki fejét a táncolók
felé fordította — emlékszel még Abigélre, emlék-
szel még az én gyönyörűséges gyermekemre?
Zilpa bólintott...

— Mintha előttem látnám Lea lobogó fekete
szemét s a sarkáig lehulló gyönyörű haját.

— Oh a haja, az ő gyönyörűséges, csudálatos
haja, mint valami fényes, hosszú köntös...
súlyos és puha... Érdemlettem én ezt, Zilpa...
hogyan el kellett őt veszítenem?

— Az Isten akarata kifürkészhetetlen, Lea.

— Már három hosszú esztendeje...

Leának egyetlen lánya volt a tizenöt esztendő
Abigél, akit Béser legszebb szüzének tartottak.

Sugár és izmos volt, mint a libáni cédrus, illatos és színes, mint a nyíló rózsa és vidám, mint maga az ifjúság...

Három esztendőnek előtte ő is itt táncolt a táncolók között, hangos volt az ünnep az ő dalolásától s úgy libbent a fáklyafényben, mint egy színes szöcske. Minden szem őt nézte, minden száj őt dicsérte s még a lángok is nyujtózkoztak feléje...

El is érte az egyik. Repkedő, fekete selyem-haján végigfutott a tűz vörös gyíkja... egy szempillantás... és vége volt... Három esztendő óta gyászolja lányát a tört szívű anya s a lány-nézőtáncoknak három esztendő óta mindig hűséges végigsíratója Lea...

— Be szomorú ünnep nekem ez az öröm-ünnep — mondotta halkán maga elé Lea.

— Oh másnak is te Lea — felelte Zilpa — Hannának is szomorú nap ez a mai... Az ő lánya is szép lány volt, jó lány volt, fiatal is, egyetlen is...

— Igen, emlékszem... Jósua... mást választott s a szegény gyermek a kútba ölte magát... Szegény, szerencsétlen Hanna... úgy ül ott a bokor tövében, mint a halál árnyéka... Büntetett minket a Mindenható...

Budko : Jémeni zsidó. (Hirschenberg festménye után)
Budko : Jude aus Jemen. (Radierung nach Hirschenberg)

Budko : Portrait Hermann Struck

Budko : Hermann Struck arcképe

— Mindnyájan az ő kezében vagyunk, Lea — felelte Zilpa és végigsimította szőke haját... azután a tömegre mutatott.

— Egy gyönyörű idegen áll ott a bámész-kodók között... látod-e?... amott Simon és Gámliél között... furcsa, fehér, idegen köntösben... Nem ismered, Lea...

Fásultan felelt a másik:

— Nem is látom, Zilpa...

— Ejnye! ugyanmár... amott balra, Simon és Gámliél között... Nézd csak, Gámliél most ránéz és összeráncolja a homlokát... Az idegen mosolyog... Most sem látod?... Ej... hát én miért látom?...

Lea fanyarul elmosolyodott.

— Mert te fiatal vagy még... és szép is Zilpa... hát azért...

Zilpa felugrott

— Megyek az öreg Sámájhoz... hátha ő tud valamit...

— Ejnye — szólott feddőleg és szigorral Lea — mi lelt téged, Zilpa?...

— Nem tudom, Lea... valamit érzek, valami zavar és űz... és a lányommal is beszélni szeretnék... Kezdetől fogva táncol és még ide

Budko : A plonski zsidó temető
Budko : Judenfriedhof in Plonsk

ide sem nézett — mondotta Zilpa kicsit izgatottan és elsietett...

Lea magára maradt és sóhajtván hajította tenyerébe a fejét...

Egy lány és meleg érintésre fölrezzent.

— Te vagy az, Deborah — mondotta az előtte megálló fiatal lánynak —, anyád éppen keres téged... Sokat táncolsz.

Deborah szívére szorította a kezét.

— Oh, hogyha tudnád, Lea asszony, hogy milyen jó ez... A fejem szédül, az arcom tüzel, a szívem dobog és a hárfák hogy dalolnak és a hegedűk hogy sírnak...

— És Gámliél?... beszéltél már vele?...

— Nem — mondotta kicsit komolyan Deborah — nem beszéltem vele... nem is fogok...

— Anyád és apád pedig úgy akarják... fiam...

— De én nem akarom úgy — mondotta dacosan a lány —, nem leszek az olajos szagú Gámliél felesége...

— Gámliél módos és derék ember.

— De rút...

— És tekintélyes.

— De durva, műveletlen és esetlen... Nem leszek a felesége...

— A szülők pedig már elvégezték... ujjat húzol a szüleiddel.

— Csak a boldogságomat akarom...

— Mást szeretsz?...

— Még nem tudom — felelte nagyon halkán és sóhajtván a lány.

— Ráérsz te még férjhez menni jövőre is, Deborah — hiszen te még be sem töltötted a tizennégyet...

A lány hallgatott s a táncolók felé nézett. Vidám zsvajgás, sikongás, aranypénzek csengése és boldog fölkiáltások zengése hullámszótt egyre szélesebben, a tömeg olykor összekúszálódott, olykor egészen széjjelnyílt, s a fiatal

béseri legények között mindinkább látni lehetett egy hatalmas, fehér köntösű férfiút, aki vállal emelkedett ki a tömegeből, a csupasz arca azokra a messzi szoborfejekre hasonlított melyeket a béseri hajadonok titkos álmaikban is el-elvetődött, idegen szobrokon láttak eddig. Művészi köntösének csodálatos redőit még az éjszakai szellő sem tudta megbontani. Egyre közeledett, lassú elegáns lépésekkel. Mögötte két szolga vezetett egy fehérszőrű paripát és egy erősen megterhelt tevét.

Deborah lehunyta a szemét, s mint akit úznak, felrántotta magát, azután szónélkül a táncolók közé futott.

Zilpa pedig visszaérkezett.

— Az agg Sammaj ismerte az idegent. Azt mondja Attikából való görög és pogány... valami igen nagy úr... a perzsa Dáriusnak satrapája, aki ébenfabútorokat rendelt Judeában a király új nyaralója számára s most éppen hazafelé tart... Beszéltem Gámliéllal is, a fiú sötét és nekifásult, mert Deborah egész este nem szólott még hozzá... Hallom, az idegen két arany dareikoszt tartogat a kezében... úgy látszik ő is választani akar a lányok közül... Minden zsidó anyát őrizzen meg tőle a Teremtő...

— A lányod nem szereti Gámliélt, hallod-e Zilpa?... Most beszéltem vele...

— Tudom. Nem baj, én sem szerettem mindjárt az uramat... De mire az első gyereket megszüli, ő is szeretni fogja... Gámliél jóra való ember, Deborahnak jó dolga lesz mellette, azt tudom...

— Azt hiszem, valaki mást szeret a kislány, Zilpa megrezzent.

— Azt hiszed?... én még sohasem gondoltam erre... de ugyan kit?... hiszen Deborah még oly fiatal... s alig mozdult mellőlem... Azt hiszem tévedsz te Lea...

— Lehet...

— Annyi való, hogy Deborah művelt és ábrándozó lelkű, aki szívesebben lát maga mellett egy lévitát, mint egy kohánitát.

— S azt hiszem, nagyravágyó és pompa kedvelő is, aki legszívesebben a királyi házban látná magát.

Zilpa elkomorult.

— Minden lány ilyen... Emlékszem én, szüntelen Salamon csodálatos palotájáról álmodoztam lánykoromban s még ágyasa is szívesen lettem volna az öregedő királynak. Az ékszer csengése, selymek suhogása, szépítőszerek illata mindenkor úgy csábítgatják a lányt, mint a fáklyafény az éjjeli pillangót. Csakhogy arra való a bölcs szülők. A lány férjhez megy s az első gyermek sírása és nevetése elűzi homloka mögül az álmok aranyporát.

Lassan, vontatottan, emlékezve és elmerengve halkultak el Zilpa utolsó szavai s a két asz-

szony néhány pillanatig mély csöndben ült egymásmellett. Egyszerre lihegve, izgatottan és elkecseregetten Gámliél állott meg mellettük. Fekete kemény haja csapzottan lógott a szemébe, izzadt arca sírásban rángott, serkedő bajusza alatt nedvesen vonaglott erős szája.

— Jöjj, Zilpa — kiáltotta kétségbeesve — nézd, mit művel a lányod.

— Mi az!? — kiáltott Zilpa is — mi van Deborahval és futva igyekezett a táncolók felé. Gámliél izgatottan morzsolta izzadt, nagy tenyereihez az arany homlokpántot, amivel Deborahát akarta magának eljegyezni és sírva ment Zilpa mellett.

— Kétszer dobtam feléje az ékszer — kétszer hagyta feküdni a földön s csak táncolt tovább eszetlen forgással s egyre mosolygott, de nem én rám, hanem arra a bajusztalan idegenre... a görögre... a pogányra... szépet művel a lányod, zsidó anya, szégyen rátok, az egész város előtt. Odaértek... A báméskodók gyűrűjén belül három lány táncolt még... A rút és kövér Cipóra, a vidám és temperamentumos Ráchel és Deborah. Az első lánynak nem akadt mátkája, a második menyasszony volt és csak kedvtelésből, pajzanságból ringatta formás derekát a tömeg előtt s szédítette egy kicsit meg Achitofelt, a nagyon szerelmes vőlegényt, a harmadik pedig lázasan, elvadultan és megrészegülten forgott és dalolt, mint valami eleven bálvány a saját oltára, a saját szépsége körül. A rút és szegény legények reménytelenül sóváran és szerelmesen nézték, az újdonsült vőlegények jámboran elfordultak, „ne kíváncsi legyél a te felebarátod asszonyát” és Gámliélre néztek, Gámliél halottsápadt volt, Deborah kacérságát senkisem vette komolyan, csak ő és szívetrázóan sírt, a kemény és durva férfiú. Zilpa pedig az anyák elragadtatott rajongásával bámult a hajladozó leányra, zengett-pengett a hárfá, kért és követelt a forró nótá:

... válassz engem,
végy engem...

Gámliél tehetetlen fájdalmában két marokra fogta az aranyékszer, hajlította, csavarta, tekerte, ütötte. A filigrán abroncs kettétört. Megrettenve bámult rája a kétségbeesett férfi. Sikoltani szeretett volna, harapni és ordítani, mint az agyonhajszolt állat állott ziláltan és dermedten, azután térdre esett és fölhördült.

— Deborah... és két nagy kezével a táncoló lány lába elé dobtá az összetört aranyékszer.

Mindenki elképpedt, halk, meglepett kiáltások, szánakozások és ijedt sóhajok futottak végig a fejek fölött. Az attikai fehér homlokán függőleges ránc jelent meg. Lassan fölemelte balkezét s finom csuklójáról leoldott egy vékony, szinte légies aranyláncot, melynek végén Afrodite kis kerek domborművé arcképe csillogott. A lánc egy pillanatig a levegőben lengett s a másik

Budko : Judenfriedhof in Plonsk

Budko : Zsidótemető Plonskban

pillanatban kanyargó kígyóalakban elterült a földön. Deborah széttárta karját, forgott egyet még s egy szenvedélyes, vad ívben rávetette magát a láncra. Arcával megérintette, azután kezébe fogta s a nyakára kapcsolta.

Egy hang sem hallatszott a nagy fekete tömeg ajkáról. Bámulva és dermedten állottak a meglepetéstől s a csodálkozástól. Kimeredt kerek szemekkel látták, hogy a szép görög nyeregbe kapta a fehér ruhás lányt s így ültek ott ketten a fehér lovon, mint valami finom szoborcsoport.

Csak Zilpa ajkáról tört elő a kétségbeesés sikoltása.

— Mit tettél, Deborah?... leányom... itt hagysz?! hová mégy? nem félsz az Istentől? nem sajnálsz anyádat? Leányom!!

— Anyám — kiáltotta sírva Deborah és belekapaszkodott a férfi nyakába — Anyám, anyám, anyám!

Néhány pillanat alatt eltűntek a fekete éjszakában... Zilpa pedig megszakgatta ruháit és ájúltan bukott a földre.

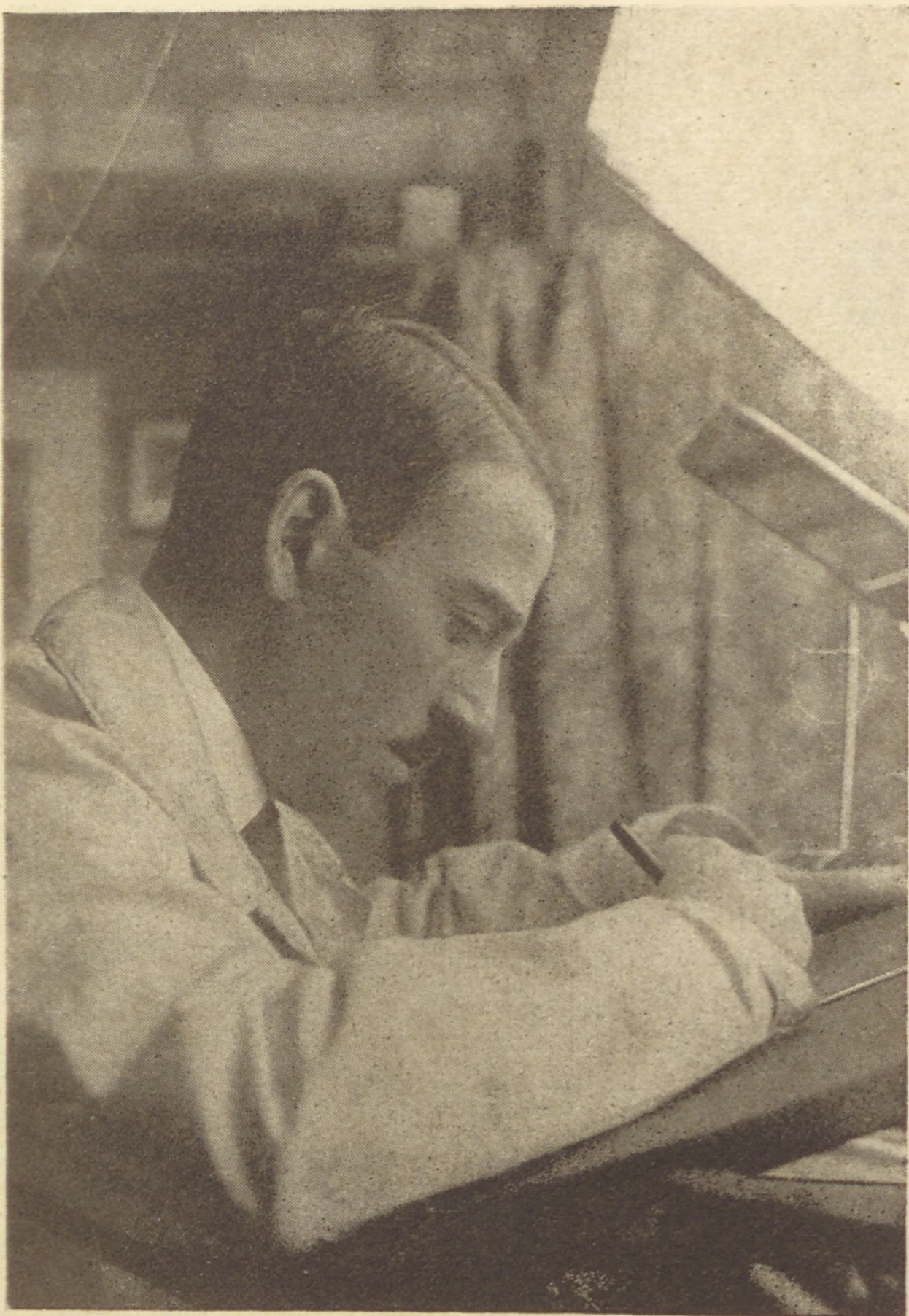
SZÉKELY BÉLA: JÁTÉK

Vagyok virágcsaták hullott vitéze,
velem játékos harcot kezdett az élet,
komolyan vettem s így érek véget
egy szelíd, bohó virágdobástól.

Szíven talált s összerogytam;
elborítanak a versvirágok,
szememet elfödik, mit se látok
— pedig szép kék lehet az ég.

Nyugszom most komoly mozdulatlan,
illatkriptában, tréfa-halottként,
vagyam, reményem, hitem eltakartam.

Be jó hinni egy percre, hogy csak játék,
mi eddig elmúlt és a vers virág,
s hogy mi sujtva ér el, — csak tréfás ajándék.

Josef Budko

PATAI EDITH: BUDKO GRAFIKAI MŰVEI

Josef Budko neve a Hagada-illusztrációk révén már ösmerős a Mult és Jövő olvasói előtt. Mai számunkban újabb rézkarcait mutatjuk be, amelyek sokoldalúságukban teljes képet nyújtanak művészetéről. Ez a művészet még forrongásban van; némelyik lapján mesterének, Strucknak, félreismerhetetlen hatása mutatkozik, másokon azonban az önmagát kereső és megközelítő művész nyilatkozik meg.

A nagy zsidó elbeszélőről, Perezről, rajzolt portréján a modellnek belső életéből is sokat ki tud fejezni. A komoly, elmélyedő, méltóságos zsidó író lelke világít erről a lapról. Tájképein a természetet inkább formáiban látja meg és keveset éreztet abból a nagy erőből, ami mindezt átfűti, de azért itt is ízléses, harmonikus minden, amit alkot. Zsinagóga-képei

mélységes szeretetről tanuskodnak, mint ahogy minden alkotása, mely a zsidósággal függ össze, sok meleget vált ki lelkéből, Fantáziája itt szárnyra kap és megnemesedik, amit különben gyönyörű Hagada-illusztrációi legjobban bizonyítottak. Kedvenc témája a Menora, ezt több ex-librisen különböző variációkban felhasználja, egyikén Titus diadalívének egész relif-részletét alkalmazza, ahol a Menorát mint diadalmi jelvényt viszik a győztes rómaiak.

Az iparművésznek indult Budko miniatürjei külön fejezetet érdemelnek. Ezeknek az apró területre sűrűsített tárgyaknak kifejezésében annyi finomság és mélység van, hogy túlnőnek a művész által kiszabott területen. Bolygó zsidója, melynek témáját a Hagada-illusztrációkban is felhasználta, még ezek közül is kiválik és egyike Budko legihletteljesebb alkotásainak.

Budko művészetének hatalmas megtermékenyítője a zsidó irodalom. Perez, Schalom Asch, Solem Aléchem műveihez készült illusztrációi elmélyedéssel és követő fantáziával símulnak a tárgyhoz. Az örök béke, Az örök üdvösség, Önfeláldozás, A bűn stb. lapjai kiváló helyet biztosítanak neki a modern könyvillusztrátorok között.

Budko : Heimatlos

Budko : Hontalanul

PATAI JÓZSEF: FORRADALOM A MAGYAR ZSIDÓSÁGBAN

Hitközségek forradalma

ert forradalom ez. A nagy népek forradalmában külön belső zsidó forradalom. Hiába akarnák az egész mozgalmat sporadikus kis eseménynek lejelentékteleníteni. A Vigadóbeli parádés nagygyűlést sem az „éretlen cionista ifjoncok” robbantották szét, hanem az évtizedek óta felgyülemlett és mesterségesen eltitkolt feszültségek, a melyek végre kilobbantak és felszikkaszták mint a forradalmi népharag, hogy elsöpörjék azokat az összeszövetkezett elemeket, akik az egész zsidóság közügyeit mint a saját kizárólagos monopóliumukat akarják kezelni és a helyett, hogy a széles rétegeket belevonnák, felülről irányított diktatúrával és raffinált ügyeskedésekkel távol tartanak mindenkit, a ki a zsidóság iránt valóban érdeklődni szeret. Ez a túlbuzgó társaság, amelyet nem akarunk a súlyosabb „klikk” szóval illetni, zárta el a magyar zsidóságot nemcsak a külföldi zsidóságtól, de legsajátabb belső ügyeitől is. *„Rendben van minden”,* hirdették, *itt nincs zsidó kérdés* sem kifelé, sem befelé és pogromot hirdettek mindenki ellen, a ki nyitott szemekkel nézte az események fejlődését, *„kivégezték”* nemcsak Jászi Oszkárt, hanem Hajdu Miklóst is, és mindenkit, akinek külön véleménye volt, kiközösítettek.

És a felhők egyre sűrűbben tornyosultak a fejek felett, az egész országban pogromok dühöngtek, az ország zsidósága szervezetlenül állt a tragikus eseményekkel szemben, a vidéki zsidók, a kiknek folyton azt duruzsolták a fülébe, hogy a vezérei nagyobbak Mózesnél és Jósuánál, bennük bízhatnak, ők a csalahatalan gondviselésük, most kirabolva, kifosztva, meggyalázva és megfogyva menekültek fel a fővárosba és itt hallhatták, hogy a „nagyok” gyűléseznek. És miről vajjon? Először, hogy csatlakoznak a Nemzeti Tanácshoz, a mire egyáltalában nem volt szükség, mert hiszen akkor már rég csatlakozott a zsidóság ki-ki a maga foglalkozása szerint. Vagy tán az volt olyan nagyon fontos, hogy az új kormány is mindjárt őket lássa az izraeliták élén? És igen, hogy deklarálják, miszerint mi „ragaszkodunk a hazához”, mintha ez nem volna magától érthető, mintha ezt folyton hangsúlyozni kellene újra meg újra, mint a rossz asszony tisztességét. Vagy tán ezzel akarják lefegyverezni az antiszemitákat, akik egy cseppet sem örülnek annak, hogy a zsidóság annyira ragaszkodik ehhez a hazához? No meg ők a külföldi zsidókhoz akarnak fordulni, hogy biztosítsák Magyarország integritását, holott évtizedekig hirdették hogy az izraelita vallású magyaroknak semmi közük az

izraelita vallású lengyelekhez, franciákhoz, németekhez, oroszokhoz stb., akiknek más a moráljuk, más a fajtájuk.

És erre merték az urak a vidéki hitközségeket felcsődíteni ebben a rettenetes pogromos időben. *„Mi otthonunkból kikergetve menekültünk ide és az urak itt parádézhatnak,”* kiáltották az elkeseredett hangok mindenfelől és az izzó levegőben a „tanácskozás” kaoszba fulladt.

Két generáció összecsapása

Bizony forradalom ez. A régi és az új generáció összecsapása. A régi, amely még ma is a zsidóság főfeladatának azt tekinti, hogy megszüntesse a vallási és magánéletben a legkisebb különbséget is, amely a teljes beolvadásnak útját állja. És ebben találkoznak Prohászkaékkel és a többiekkel, akik azonban világosan beszélnek és a különbség eltüntetésére igen egyszerű módot ajánlanak: a kikeresztelkedést. Ezzel szemben áll az az új zsidó generáció, amely mindenben a zsidó nép élni akarását akarja dokumentálni. A régi generáció túl akarta licitálni a sovinizmusban a fajmagyarokat és amint a régi rendszer bűnét nyögi ma Magyarország, amely a nemzetiségek elnyomójaként került a külföldi közvélemény ítélőszéke elé, *a magyar zsidóság korlátolt horizontú elzárkózottságával a külföldi zsidóság megvetését és ellenszenvét biztosította magának.* És az nem lehet, hogy amikor a régi világ rombadőlt és minden hazug bálványát ledöntötték, csak éppen a zsidóságban, a haladás előharcosában maradjon minden a régiben. Ha valóban rokonszenvet akarnak kelteni a magyar zsidóságon keresztül Magyarország iránt, akkor félre kell állniok azoknak, akik a külföldi antipatia hordozói, akik a külföldi zsidóságnak a zsidókérdés egyetemes megoldásán önfeláldozón munkálkodó nagyjait mint félkegyelműeket kezelték, és átadni a helyet azoknak, akik itt is a zsidóság egységét hirdették mindenkor és a zsidóság nemzetközi kapcsolatait nem gyalázták és hazaárulózták, hanem ápolták.

A miniszter a cionizmusról

Bizony forradalom volt. Az „előkelőségek”, akik eddig szent kizárólagossággal bérbevették a hazafiságot, meghökkenve hallották a népkormány miniszterétől, Buza Barnától, hogy *„a zsidóság büszke lehet arra, hogy annyi ezer éves szétszóródás után még ma is nemzetnek vallja magát, de meg lehet állapítani, hogy valamennyi itt élő nemzet között a zsidó nemzet olvadt legmélyebben a magyar nemzetbe. Egészen mellékes, hogy felekezeten vagy nemzetnek mondják-e magukat a zsidók, a fő, hogy szeressék Magyarországot. Szerinte a cionisták épp olyan hű fiai és polgárai Magyarországnak mint a többi magyar zsidók.*

Nem hiszi, hogy hazafiság tekintetében bármi különbség is volna a két párt között." Ezt mondotta az újvilág minisztere. A hazafiság eddigi monopolistái feszengve izegtek-mozogtak a helyükön; míg a nép tombolt a lelkesedéstől, egyik hallgató odarohan a miniszterhez és átöleli és megcsókolja, miközben a cionisták táborából egyre hallatszik a kiáltás: *Esküszünk, hogy a magyar hazának hű fiai vagyunk és maradunk!* „Életünket és vérünket Magyarorszáért.” A „hivatalosak” pedig, akiknek Hajdu Miklós a szemébe vágta, hogy annyira sem tudták megérteni a zsidó néplelket, mint a keresztény miniszter és államtitkár, nem bírták az új ígéret és a szemükre hányt új igazságokat meghallgatni és kimenekültek a teremből, holott senki sem kergette őket.

Aztán a zsidóságból élő zsidók, akik néhány hónappal ezelőtt a legveszedelmesebb időben börtönbe akarták juttatni a saját testvéreiket azzal a denunciacióval, hogy a hazaáruló cionisták az ántánt szolgálatában állanak, nem áttallották leírni, hogy a cionisták ezt kiáltották volna az ülésen: „Nem vagyunk magyarok, nem akarunk magyarok lenni”.

A Magyar Zsidók Szabad Szervevete

A zsidó forradalom tüzéből pattant ki a *Magyar Zsidók Szabadszervezeti Tanácsa*, amelynek programja sok üdvös és hasznos pontot karol fel, a legnagyobb vonzóereje azonban, úgy látszik, az a negatívum, hogy a régi rezsímet a zsidóságban is meg akarja buktatni. A vidéki zsidóság nagyarányú csatlakozását az sarkalja, hogy a bürokratizmus helyébe egy szabadszervezet kerül, amelybe minden zsidó csoportnak, intézménynek, árnyalatnak, felfogásnak meglesz a maga képviselője. Sem a hitközségeknek, sem a zsidó testületeknek nem volt eddig beleszólásuk a zsidóság ügyvitelébe, nem szólva a Statusquókról, akik mindenünnen ki voltak zárva, nem volt fórum, ahol a különböző nézetek és szempontok egymáshoz közeledhettek volna. Ezt akarja megteremteni a Szabadszervezeti Tanács, amely egyébként minden „unifikáció”-tól távol áll. A Szabadszervezeti Tanács és az ugyancsak forrongásba átcsapott Magyar Zsidók Egyesülete követelte a *nem általános választójoggal megválasztott pesti hitközség elöljáróságának azonnali lemondását, ami csakhamar meg is történt.* A főváros minden kerületében zsidó népkörök, népszövetségek szerveződtek. Közben pedig megalakultak a vidéken is mindenfelé a külön zsidó védelmi szervezetek és tanácsok, miután belátták, hogy a fővárosi zsidóság sóhivatalaihoz hiába fordulnak, innen úgy sem várhatnak semmit. Sőt megalakultak a külön zsidó proletár-tanácsok, miután látták, hogy a koldusnevelő jótékonyág is az egész vonalon csődöt mondott.

A Rabbi-Tanács

A zsidó forradalomhoz csatlakoztak a zsidóság legexponáltabb vezérei, a rabbik is. Megalakult a *Rabbi-Tanács*, amely kezébe akarja venni a zsidó vallás veszélyeztetett ügyét és a rabbikar bizonytalan pozíciójának emelését. Lehetetlen helyzet, hogy míg más felekezetnél az arra hivatott papi méltóságok képviselik egymagukban vagy a világi egyházi méltóságokkal együtt a felekezetet az állammal vagy más hatóságokkal szemben, addig a magyarországi zsidóságnál a kongresszusi szabályzat szerint (45-48. §) a rabbi még liturgiai vagy rituális kérdésben is alá van vetve a zsidó dolgokban analfabéta „főlebbvalók”-nak. A rabbiság tekintélyét maguk a zsidó vezetők ásták alá. Hiszen a legutóbbi parádés „nagygyűlés” összehívó ívén ott láttuk az összes felekezeti „notabilitások”-at, akik a gyermekeiket már kikereszteltették, a rabbikat ellenben meg se hívták, amikor azt akarták dokumentálni, hogy a zsidóság csak vallás. Meg kell szünnie annak a gerinctelenségnek, hogy a rabbik ezzel szemben éjjel-nappal jegyzőkönyvi köszöneteket szavazzanak fölösleges közvetítő fórumoknak. A rabbik is a kezükbe akarják venni ezentúl a sorsukat. Ez a célja a Rabbi-Tanácsnak.

A Rabbiszeminárium forradalma

És a zsidó forradalomhoz szót kértek a jövő rabbi is. A budapesti Rabbiszeminárium teológusai nevében dr. Laczer Dénes tiltakozott a nagygyűlésen az ellen, hogy zsidó dolgokban járatlan emberek reájuk oktrojálják akaratukat. A teológusok nevében, a szemináriumban folytatott tíz évi tanulmányaik alapján vallja, hogy a zsidóság nem csupán felekezet, hanem nép, sürgetik a zsidó intézmények demokratikus átalakulását, zsidó kultúrintézmények felállítását, világi zsidó főiskola alapítását és a külföldi zsidósággal, kivált a palesztinai állammal való szoros kapcsolatot. Szokatlan hangok voltak ezek az ifjúság szájából. De végre ezekben a forradalmi napokban szóhoz kell juttatni az ifjúságot, amelyet elsősorban érdekelnek a jövő kérdései. „Először történik —, mondotta dr. Händler Salamon a Makkabea nevében — hogy a zsidó ifjúság kér szót zsidó gyűlésen. Mert az a vezetőség, amely most elillant, úgy vezette a zsidóságot, hogy a zsidó ifjúság elidegenedett nemzetétől és megtagadja azt.”

Tanulságok

Bizonyos, hogy egy kis belső tisztító vihar nem árt a magyar zsidóságnak. És az is bizonyos, hogy ezek a súlyos külső megpróbáltatásokkal tele idők sok szomorú tapasztalattal gazdagították mindazokat, akik a zsidóság ügyeivel foglalkoznak. „A szenvedés ideje ez Jákob házában és ebből jön a segítsége.” A magyar

zsidóságot gyökeresen át kell szervezni és ennél az átszervezésnél kell hogy mindenki közreműködjék. Demokratikus alapokra kell fektetni az összes magyar zsidó intézményeket. Itt is meg kell szünni a kiváltságoknak. Nem maradhat fenn egy külön zsidó főrendiház, mint autokratikus és feudális klikkek fészke. A zsidóság sem adhat ezentúl címeket, csak munkát és a zsidó munkából részt kell venni és adni mindenkinek, mert ez mindenkinek kötelessége és joga. A különböző zsidó pártoknak találkozniok kell egy közös fórumon, hogy együttműködhesenek a zsidóság megmentésén. Az állam le fogja venni a kezét a vallásról, az adókényszer megszűnik, a hitközségek, mint meggyöngített hittársulatok fognak átmenni az új rendbe, nem lehet tehát a zsidóságot „a többség” erejével, vagy közönyével kormányozni, mert akkor darabokra hull minden, hanem össze kell fogniok az összes erőket, hogy egymást ne gyöngítsék. A különböző eszmei felfogásúakat érvényesülni kell engedni liberálisan, hogy bizalommal közeledhessenek egymáshoz és a multak hibáit kikorrigálva közösen munkálkodhassanak a szebb jövőért.

NEMÉNYI ENDRE: MI TUDJUK CSAK

Buza Barnának küldöm szeretettel

Ha nem születtem volna is e földön,
Az én népem, bús rajongó szive,
Amely testvére minden elhagyottnak,
Érzem, tudom, hogy elhozna ide.

Mi tudjuk csak, mi az: egyedül járni
Hideg szívek közt, száz viharon át.
És úgy mint mi, egyetlen nép sem érti
A fájdalomnak néma jajszavát.

Mi szétszórva és százszor megalázva,
Százszor legyőzve, százszor felkelünk,
És mindenütt a szabadságért küzdünk,
Ha százszor annyi is az ellenünk,

Ha csak azt tudnám, hogy a magyar árva,
Hogy nincs barátja és hogy elhagyott,
Eljönnék hozzá s így szólnék: Testvérem,
Ném vagy egyedül, testvéred vagyok!

Ha azt tudnám, hogy a lelkét nem értik
S hogy a világon senki sincs vele,
Ha nem születtem volna itt e földön,
A lelkem szárnyán eljönnék ide.

Ha nem születtem volna is e földön,
És ezer emlék nem hozna ide,
Elhozna az én bús, rajongó fajtám,
Vére s bibliás napkelet szive...

SZOVJET-FORRADALOM A ZSINAGÓGÁBAN

— Jegyzetek a hadifogságból. —

Söbb mint két évig nem juthattam zsidók közé, minthogy a Zemstvánál, a várostól 20 km-nyire pásztorkodtam. Hatan voltunk zsidók ezen a megyei birtokon, amelynek igazgatója egy nagyon liberális orosz, gondoskodott arról, hogy legalább ünnepeinket ne legyünk kénytelenek megszegni.

1917 májusban szabadságot kaptam, hogy a Moszkva melletti Podolskban, a legközelebbi városban töltsöm a Sevuosz ünnepet. Már rég vágyódtam zsidó milió után és könnyedén, fáradtságot nem érezve tettem meg a hosszú utat hajnalban, elhagyott ösvényeken és erdősegeken keresztül.

A podolski zsinagóga zsúfolásig tele volt, de meglepetésemre az ünnepi zsolozsmák helyett zsargon forradalmi szónoklatot hallottam. Egy fiatal ember mennydörgött a szószékről, hogy ma a forradalom új kinyilatkoztatásának napja van, a zsidóság felszabadult ezeréves rabságából. Vonuljanak tehát ki az utcára és csatlakozzanak a munkások tüntetéséhez.

A frigyszekrény mellett a Bund vörös zászlója

Budko : Synagoge zu Plonsk

Budko : Plonski zsinagóga

lengett. Az egyik szónok kezébe ragadta a lobogót és hangosan kiáltotta: „Jertek, testvéreim!”

Közben megérkezett a rabbi, aki könyörgött híveinek, hogy kezdjék meg az istentiszteletet, hiszen a Tóra nagy ünnepe ez. A nagy tumultusban azonban nem tudott szóhoz jutni, a zsidó munkásszervezet (Poalé Ción) szónoka foglalta el a rabbi szószékét és tovább agitált, hirdetve Marx elveit zengzetes zsargon nyelven.

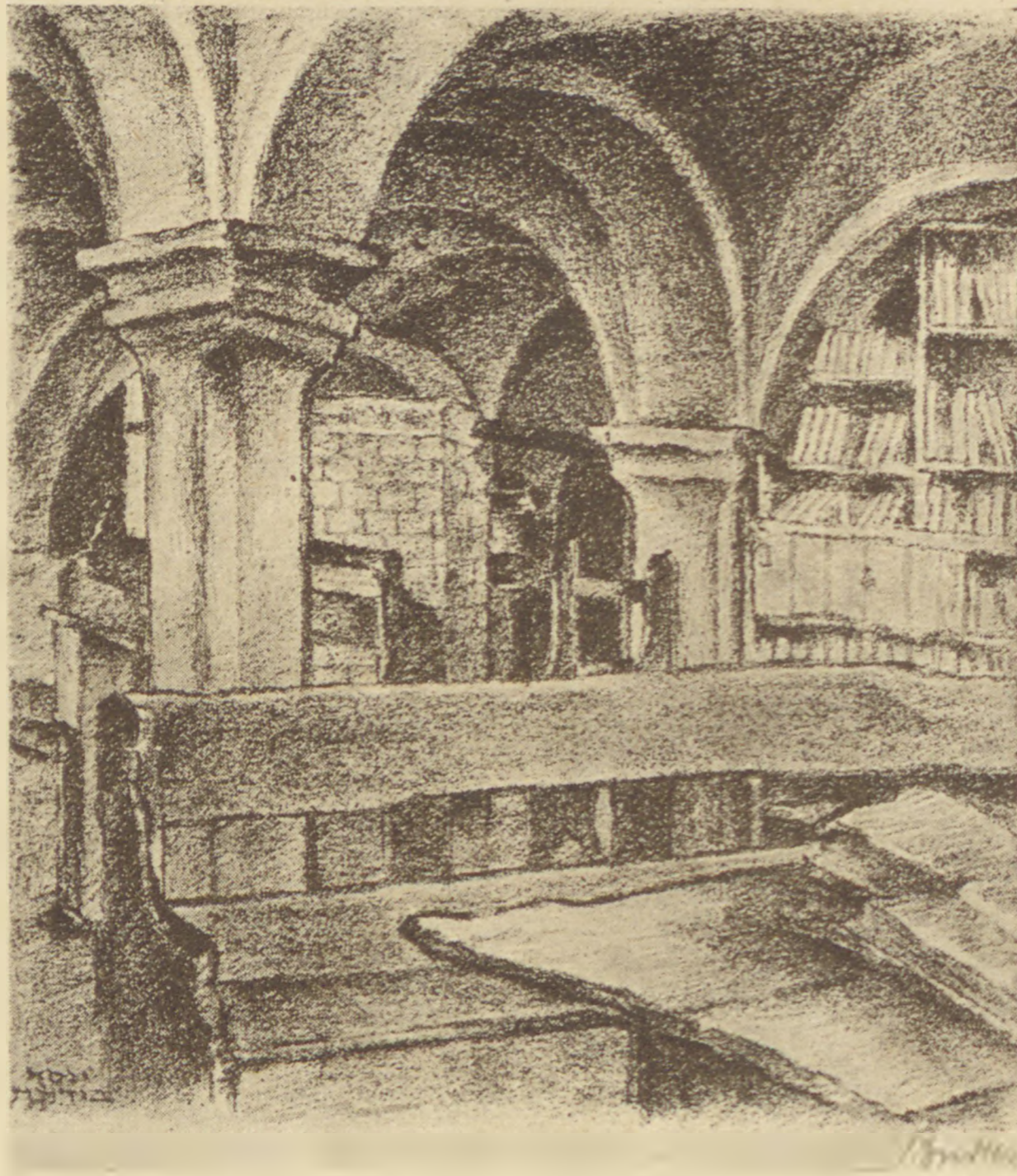
Ekkor a cionisták egyik energikus fiatal szónoka félbeszakította, stentori hangon kijelentve, hogy a zsinagóga a héber nyelv szentélye, ahol csak héberül imádkoznak, és ha egyébről beszélünk, akkor is csak héberül lehet. Aki pedig a forradalmat akarja segíteni, vonuljon ki az utcára és hagyja a híveket ájtatosan imádkozni.

A tömeg erre kivonult a templomból, vörös lobogó alatt, az ottmaradt hívek pedig belekezdtek az ünnepi imába. Így folyt le a Sevuósz első napja a podolski zsinagógában.

Istentisztelet után a podolski hitközségi elnök vendége voltam, aki felvilágosított arról, hogy miután Moszkvában zsidóknak lakni eddig nem volt szabad, a zsidók közül még azok is, akik Moszkvában különböző ipari, kereskedelmi, szellemi foglalkozást űznek, itt kénytelenek meghúzódní, miután Moszkvában egy éjszakát sem hálhatnak meg. Azért Podolskban koncentrálnak a mindenféle zsidó forradalmi elemek.

Az új forradalmi rezsim alatt azonban a podolski zsidók nagy része már be is hurcolkodott Moszkvába.

Ekstein Wolf.

Budko: Das Bethamidras in Plonsk

Budko: A Bethamidras Plonskban

A MAGYAR ZSIDÓK SZABADSZERVEZETI TANÁCSA

Magyar Zsidók Szabadszervezeti Tanácsa, amely köré a főváros és a vidék nagy és lelkes zsidó gárdája tömörült, a következőkben foglalta össze követeléseit, amelyeket a Magyar Zsidók Egyesülete és a többi csatlakozott magyar zsidó szervezetek is a magukévá tettek:

1. Általános, egyenlő és titkos választói jog a hitközségekben.

2. Az országos irodák megszüntetése és egységes országos zsidó tanács létesítése, a vallás-szertartási kérdések autonóm kezelésének meg-hagyása mellett.

3. A zsidó nevelésügy zsidó szellemben való gyökeres átalakítása a héber nyelvtanítás alapul-vételével. A zsidó kultúra intenzív ápolása.

4. A rabbik anyagi viszonyának rendezése, társadalmi helyzetük emelése, a hitközségek igazgatásában cselekvő részvételük intézményes biztosítása, árváikról és özvegyeiről egyöntetű kötelező gondoskodás. A hitközségi alkalmazottak jogviszonyainak rendezése, fizetési és nyugdíjigényeinek szabályozása.

5. Országos, törvényhatósági és községi általános, egyenlő, titkos és proporcionális választó-jog. Amennyiben pedig az országgyűlés és a helyhatóságok akkép szerveztetnének, hogy azok-ban a zsidóság mint ilyen képviselőt nyer-hetne, a zsidóságnak lélekszámával arányos képviselőt biztosítandó.

6. Ott, ahol a zsidóság sűrűbb koncentrációk-ban lakik, a zsidóságnak legalább mint autonóm kultúregységnek elismertetése és ennek meg-felelően nevelésügyi és kultúrszükségleteinek államköltségen való fedezése.

7. A magyar népkormány törekvéseinek a zsidóság nemzetközi kapcsolatai útján való hat-hatós támogatása.

8. A cionista világszervezetnek a palesztinai zsidó telepítésre és zsidó kultúrközpont létesí-tésére irányuló törekvéseinek anyagi és erkölcsi támogatása.

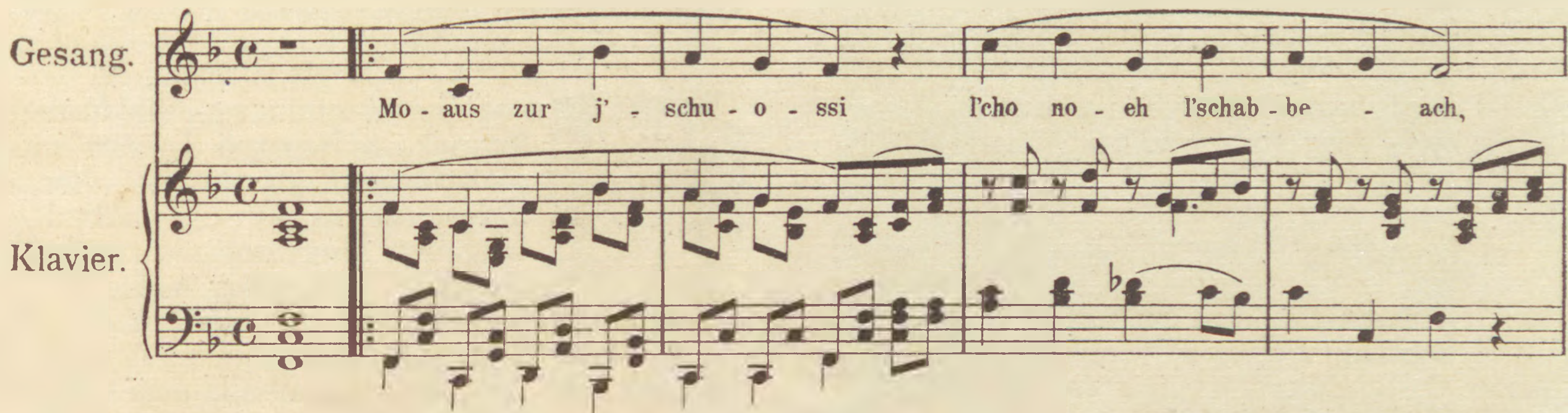
9. Az összzsidóságnak a békekongresszuson való képviselőte.

*

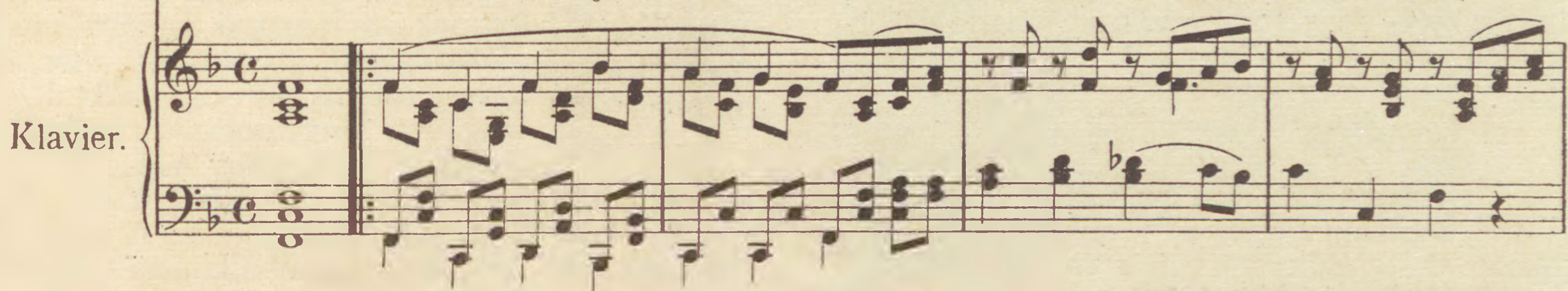
A Magyar Zsidók Szabadszervezete ezúton is felhívja a zsidó hitközségeket, intézménye-ket, egyesületeket, rabbiságokat, tantestületeket, amelyek még nem nevezték meg delegáltjaikat: jelentsék be mihamarabb egy-egy képviselőjü-ket a Magyar Zsidók Szabadszervezeti Tanács-nak (Budapest, IV., Molnár-utca 28). Semmiféle tagdíj vagy egyéb anyagi kötelezettség nincs.

Moaus zur j'schuossi.

Bearbeitet von Arno Nadel

Gesang.

Mo - aus zur j' - schu - o - ssi l'cho no - eh l'schab - be - ach,

Klavier.

tik - kaun bes t' - fi - lo - ssi w'schom tau - doh n sab - be - ach,

l'ess to - chin mat - be - ach miz - zor ham - nab - be - ach,

os eg-maur b' - schir mismaur cha-nuk - kas ham - mis - be - ach.

מעוז צור

I מעוז צור ישועתי לה נאה לשבת. תסון בית תפילתי ושם תודה נזבחלעת III דביר קדשו הביאני וגם שם לא שקסתיי ובה נוגש והגלני כי זרים תכון מטבח מצר המנבח אואגמור בשיר מזמור, חנכת המנבח. עבדתי. ויין רעל מסכתיי כמעט שעברתיי קז בבלו ורדבלו לקז שבאים נושעתי.

III רעות שבעה נפשי בגון פחי בלה חיי מררו בקשי בשעבוד מלכות עגלה. IV כרות קומו ברשו בקש אנגי בן-המדתאו ונהיתה לו למוקשו וגאנתו ובירו הגדולה הוציא את הסגלה חיל פרעה וכל זרעו ירדו כאבן במצולה. נשבתה. ראש ימיני נשאתו ואויב שמו מחיתו רב בנניו וקניניו על העז תלית.

V יונים נקצו עליי אזי בימי חשמנים ופרצו חומות מגדליי וטמאו כל השמנים ומזותר קנזנים נעשה גם לשושנים בני ביהו ימי שמנה קבעו שיר ורננים.

Altes Chanukalied. (Aus „Jontefflieder“. Jüdischer Verlag)

Régi Chanuka-dal. (A Jüdiecher Verlag „Jontefflieder c. sorozatából“)

SOMLYÓ ZOLTÁN: ÚSZÓ JÉGHEGY

Az ifjúság acélos képe
úgy él a lelkem belsejébe,

mint úszó jéghegyben a hulla,
mely még mosolyg, bár el van múlva.

Szűz rózsaszínben tündökölve,
nem hinnéd, hogy már meg van ölve;

a jégen át nevet az égre —
nem hinnéd, hogy megállt a vére.

Csak úszunk együtt, úszunk, úszunk,
sötét vizeket koszorúzunk.

Találkozunk pompás hajókkal:
örömmel, fénnel, borral, csókkal...

Ilyenkor ujjongok a kéjtül,
de az ő arca elsötétül,

mert meg kell halnia ma-holnap,
ha majd egy nap a jég elolvad...

Budko : Vertrieben

Budko : Elűzve

Ó-BUDAI FREUDIGER DÁVID: AZ „ÖNKÉNTES KARHATALMI SZÁZADOK”¹

— Az igazság a „Cionista Gárdáról” —

Az október harmincegyedik forradalomnak, a Nemzeti Tanács megalakulásának, az osztályuralom eltörlésének és az új, szabad és független Magyarország megszületésének hírének még a forradalmi éjszakán százfelé vitte a táviró. Mindenhol határtalan lelkesedést keltettek e hírek. A négy és fél esztendő háború megpróbáltatásai sem tudták annyira elfásulttá tenni a lelkeket, hogy e hírek hallatától meg ne ittasuljanak. Kipirult arcok, egymást megértő, testvériességet, egyenlőséget hirdető polgárok himnusza, forradalmi dalai hirdették az új Magyarország demokratikus alapfeltételeinek elfogadását. De másod-harmadnap, mi fővárosban élők, kik a vértelen forradalmat teljes rendben és eszményi tisztán láttuk megszületni, nyugtalansággal hallgattuk a vidékről érkező híreket. Az öröm hangjai közé disszonáns hangok vegyültek. Garázdálkodásról, rablásról, sőt gyilkolásokról is érkeztek hírek mindenfelől, amelyek csak abban egyeztek meg egymással, hogy mindenhol a zsidó kereskedők, polgárok voltak az elsők, akiket kifosztottak.

Egynéhány lelkes és tettekesz fiatalember — a Makkabea cionista diákegyesület tagjai — összefogott, hogy beavatkozásukkal a további vérontásnak és fosztogatásnak elejét vegyék. Intervenáltak a Hadügyminisztériumban, hol felajánlották szolgálataikat Friedrich államtitkárnak, ki nagy szeretettel fogadta őket, és jelentkezésüket „a forradalom utáni zűrzavarban legelső lélekemelő momentumnak” mondta és megbízta őket a szervezés előmunkálataival. Közvetlen maga alá rendelte a Karhatalmi csapatokat és laktanya céljaira az Albrecht-kaszárnyát engedte át.

Még a délelőtt folyamán megkezdődtek a szervezési munkálatok. A fővárosi zsidóság ifjai pártárnyalatra való tekintet nélkül csatlakoztak a szervezőkhöz. Délutánra már 3—400 ember vonult ki és gyakorlatozott az Albrecht-laktanyában, hol felszerelték őket és estére útnak indultak az első segítő csapatok. Nem felekezeti csapatokat szerveztünk, hanem a forradalom vívmányait akartuk az éretlen garázdálkodóktól megvédeni és elejét venni egy anarchiának, amelyet a forradalom számlájára akartak írni. Ezért vettük hivatalosan is fel az „Önkéntes Karhatalmi Századok” nevet. Hogy a köztudat-

¹ A mindenféle ellentétes hírekkel szemben közöljük ó-budai Freudiger Dávid tábori lelkész kompetens objektív adatait és elég sajnálatos, hogy amikor lelkes zsidó fiatal emberek az életüket teszik kockára egy szent ügyért, zsidó részről rágalom és megtámadás a jutalmuk. (Szerk.)

ban, sőt a hadügyminisztérium hivatalos szolgálati jegyein is mint „Cionista-Gárda” szerepelt a csapat, arról a kezdeményező cionisták igazán nem tehettek. *Hogy mi zsidók ajánlottuk legelőször fel szolgálatainkat, az természetes volt, mert tudtuk, hogy az utolsó időben lábrakapott féktelen felekezeti izgatás következtében a garázdálkodó hordák legelőször is hittestvéreinket fogják kifosztani. És az események igazat adtak nekünk.*

Alig, hogy megalakultunk folytonosan jöttek hozzánk a riasztó bejelentések, úgy, hogy alig voltunk képesek a sokszorosan felemelt létszám mellett is — több mint 14 század állott már rendelkezésünkre — a sok parancsnak és egyesek kérésének megfelelni. A Hadügyminisztériumtól, kerületi katonai parancsnokságtól, majd a Nemzetőrség megszervezése után Fényes László kormánybiztostól is kaptunk utasítást, hol veszélyeztetett közintézmények megvédésére, nemzeti vagyonnak, lefoglalt élelmiszereknek, közszükségleti cikkeknek megőrzésére, hol pedig rend helyreállítására. Egymás után indultak útnak csapataink Nyitra, Nagysurány, Szinerváralja, Érsekújvár, Máramarossziget, Zsolna, Szatmár, Szilágysomlyó felé, és rövid idő alatt több mint negyven Karhatalmi csapatot küldöttünk ki, megbízható tisztek — közöttük keresztények is — vezetése alatt az ország minden részébe. A csapatok a legnagyobb rendben feleltek meg feladataiknak. Nemcsak kiküldetésük helyén, hanem az egész környéken is helyreállították a rendet, mindenhol megalakították és megbízhatóan megszervezték a Polgárőrséget és sok milliónyi értéket szolgáltattak vissza a sokhelyen felekezeti különbség nélkül kifosztott károsultaknak. Hogy munkájuk államrendészeti és gazdasági szempontból milyen eredményes volt, azt a jelentésekhez mellékelte hatósági bizonylatok és köszönő átiratok egész halmaza igazolja, amelynek mindegyike „*a belrend, békeesség, a személy- és vagyonbiztonság megóvása, valamint a helyi nemzetőrség megalakítása körül kifejtett leglelkismeretesebb, legodaadóbb tevékenységről*” tesz említést. Különösen dicsérettel adóznak az exponált nemzetiségi vidékeken fekvő községek, „*hol az általános izgatások dacára közreműködésük mellett a közrend minden tekintetben megóvatott*”. Ilyen vidékeken a rend helyreállítása már nemzetiségi szempontból is nagy nehézségekbe ütközött és ennek tudható be az, hogy bár a Karhatalmi Századok mindenhol a legnagyobb kímélettel igyekeztek rendet teremteni, egynéhány helyen mégis kénytelenek voltak a fosztogatók ellen fegyverrel fellépni.

A sokat pertraktált galgóci esettel kapcsolatban, amelynek megírásánál egyik zsidó lapunk naiv könnyelműséggel azt állította, hogy Karhatalmi Csapataink csak száz ember élete árán

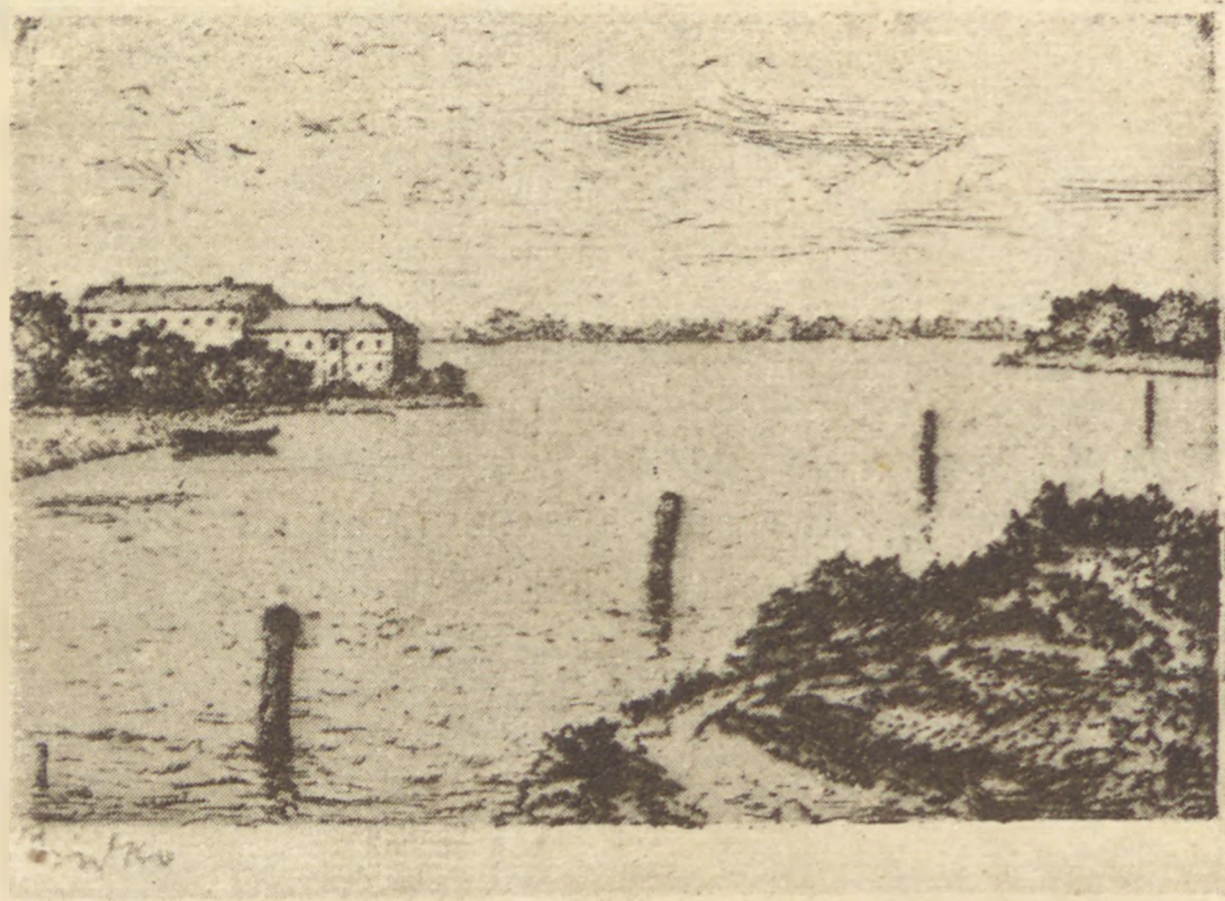
Budko: Landschaft

Budko: Tájkép

tudták a rendet helyreállítani, tartozom az igazságnak azzal a kijelentéssel, hogy *Karhatalmi Csapataink Galgócban bent sem voltak* és így éppen ilyen könnyelmű és nevetséges egy másik felekezeti lapunk állítása, hogy öt galgóci ember csapatainkat lefegyverezte. A Galgócban kiszállt és nem tőlünk indított védelmi csapat egy ottani könyvkereskedő fiának vezetése alatt 20 budapesti diákból állott és ezeket sem fegyverezték le, hanem Halász úrnak, a galgóci Nemzeti Tanács elnökének nyilatkozata szerint, átadták fegyvereiket az ottani Nemzetőrségnek, miután beavatkozásukra már nem volt szükség. A mi Karhatalmi Századainktól Galgóc környékére kiküldött csapat, az előttem fekvő jelentés szerint, Szereden és Lukában csinált rendet. Galgócra nem is ment, mert az ottani szolgabíró jelentette, hogy ott a rend teljesen helyreállott és csak fegyvereket kért a közben ott felállított Nemzetőrség részére.²

Az Önkéntes Karhatalmi Századok tagjai az első két-három csoporttól eltekintve, hova fegyverrel bánni tudó lelkes, önként jelentkező ifjakat is besoroztak, mindannyian sorkatonák voltak. A harcteret járt katonáktól megszokott értelemmel és fegyelmezettséggel csináltak rendet és ha kellett, harcoltak bátran legelső sorban a

² Szerkesztőségünkben járt galgóci menekültek tanúsága szerint, ott teljesen orosz mintára működtek a „huligánok” — hatósági segédlettel. A szép hitközségből egyetlen lélek sem maradt Galgócon és a kiűzött zsidókat még ruhájuktól is megfosztották. Amikor pedig a galgóci menekültek panasza mentek a hadügyminisztériumba, mutatták nekik a galgóci hatósági jelentést, hogy *ott teljes rend van. „A Sipka-szorosban minden csöndes.”* (Szerk.)

Budko : Spandau

megpróbáltatott Magyarország új és korszakalkotó vívmányaiért. Hogy e harcok a guerilla-harcot folytató zendülőkkal, különösen a nemzetiséglakta vidékeken, hol a különböző nemzetiségek különféle őrsegeket állítottak fel, komoly, véres összeütközések voltak és hogy nem öt ember, hanem ötszörös túlerő sem tudta volna lelkes csapatainkat „lefegyverezni” annak szomorú dokumentuma a Karhatalmi Századok halottainak és súlyos sebesültjeinek névsora, kik hosszú háborúskodás után makkabeusi bátorsággal minden veszéllyel szembeszállva állottak ügyünk szolgálatába.³

A magyar zsidóság csak hálával és köszönettel adózhat e csapatok tagjainak, kik a Hadügyminisztériumnak is teljes dicséretét érdemelték ki.

³ A pesti zsidó kórházban fekvő súlyos sebesültek előadása szerint a nemzetiségi vidékeken a hatóságok tiltakoztak ellene, hogy a magyar kormány magyar katonákat küld az ő autonóm területükre, a nép és az ottani nemzetiségi őrsegek pedig gépfegyverekkel lőttek rájuk. A cionisták tehát a magyarság martirjai lettek. (Szerk.)

Budko : Schwane

Budko : Haltyúk

BOLGÁR MÓZES: SZOMBATI HALOTT

fehér asszony csipkés főkötőben, habszerűn omló mollruhában úgy állott a halovány milligyertyák előtt, mint egy regebeli óriásgalamb.

Aldó karjai bágyadt, álmos mozdulatokkal ívelnek a vergődő lán-gocskák fölött, mint a fáradt, zsibbadt szárnyak.

A komor férfi, a férj, pillanatig tétován áll meg a küszöbön, jobbjára lesiklik az ajtófélfáról és nézi a fehér asszony vonagló testét, hallgatja a csukló zokogását, aztán szomorú, feddő hangon mondja:

— Mirjam, ne sírj, Mirjam! Szombat van, szombat van!

Megcsókolja a mezuzát és távozik a templomba.

A fehér asszony zokogása halkul, halkul, csak teste vonaglik csendesen, ritmikusan és csukott szemei előtt rózsás-kék kis sugár-karikák, apró szivárvány-buborékok sziporkáznak, szálldogálnak közben-közben az ég felé és e színes rajzásban száll fel a sóhaj, az ima, a lélek...

A gyermek nyöszörög, a bölcső nyikorog és az anya kizökken az áhitatból. Odarohan, ráborul a kis nyoszolyára, puhán, könnyedén lebegve, mint anyamadár a fiókok fészke fölött zokog és turbékol:

— Wolfele, fiacskám, gyémántom, koronám! Istenem, nézz le reám!

És én nyolcéves fejemmel szorongva ülök a nyitott imakönyv mellett. Nézem a kis testvér haldoklását, anyám vergődését és nem értem teljesen, de hideg sejtelmek járnak át és reszketek. A betűk ága-bogai zavarosan összefonódnak, a szavak fonákul szaladgálnak szemeim előtt. A fehér falakon kecskeszakállú, bagolycsőrű „sátánkákat” látok ficánkolni, csúfondárosan nyelvet öltögetnek felém. A gyertyalángok rebbennek, imbolyognak, valami titokzatos légáramlattól. Huh, a Halálangyal fekete szárnyainak nesztelen suhogása ez...

Rebben a gyertya, lobban a lélek és vége, elalszik és a fehér asszony sikolyba tör ki: vége, Istenem, vége!

Es ekkor vadul nyílik az ajtó, apám belép és visszadöbben, mintha láthatatlan kalapács csapódott volna a melléhez. Aztán láthatóan összerázkódik, megsimogatja gyönyörű szögletes homlokát és ekkor valami szent konokság ül ki az arcára, tébolyszerű nyugalom sötétlik a szemében, csendesen mormolja: szombat, szombat és énekelve szól:

— Salóm aléchem! Béke veletek, békeangyalok, kiket küld a királyok királya...

A halálnak talán hírnökei vannak, kik árnyékszerűen bejárják a néptelen utcákat és hangtalanul kiáltanak az éjbe: a királyok királyait?

Nem tudom, de láttam, hogy a ház mintegy varázsütésre megtelt szomorú népekkel. Szombati ruhában szomszédnők jöttek és a szombati halottat a fehér asszony karjaiból kibontották, más szobába vitték. Szánakozó paraszt-asszonyok is bevetődnek és segédkeznek: szalmát hintenek a földre, a szombati halottat ráfektetik, letakarják és fejénél letesznek egy árva, szomorú gyertyát.

És minden olyan némán, oly kísértetszerűen történt, hogy szinte hallani véltem kicsiny gyermekszíve óraszerű dobogását, anyám pilláinak remegését és könyének hullását. Csak néha-néha, mintha távoli pincéből jönne, szüremlett át az ünnepi szobából apám szomorú esengése:

Éseth chajil mi jimca...
Derék asszonyt ki talál,
Drágább, mint a gyöngykorál.

És a szomszédok halkán, komoran, köszönés nélkül tűnnek, tünedeznek, szinte egyedül maradunk. Anyám szemei a kis halottra merednek és én fehér arcát nézem önfeledten, mikor apám tompa hangja riaszt fel:

— Mirjam, asztalhoz, Mirjam. Szombat van, szombat van!

És végigettük az első lakomát, Hogyne, szombat van és a tarhonya igen jó, meleg és puha, csak éppen most fojtogat, mint a vadóc. De még a zemirot sem maradhat el: énekeljünk!

Királyoknak nagy királya,
Sorsát minden Tőled várja.

A szomszédaszobából halálos csend árad be hozzánk, de mi énekelünk, énekelünk.

És végigettük a második lakomát. Ó, kugli nélkül nincs szombat és a kugli porhanyós, omlós volt. Apám nem is maradt adós a zsidó férj szemérmes, hagyományos bókjával:

— Angyalok jártak nálunk, azok pörkölték ily rőt-barnára.

— I-igen, mondja anyám, angyal járt nálunk: a halál angyala, És sírva fakad. Mily gyenge az asszony. Az apám rászól korholó, de önbuzdító hangon:

— Mirjam, csendesen, Mirjam. Szombat van, szombat van.

És ismét a zemirotba fogunk, Apám halkán énekel, én szepegő hangon kísérem és a dalamba időnkint egy asszonyi lélek belső zokogása és a halál némasága csendül.

A harmadik lakoma ideje is elérkezett. Téli alkony borult a tájra, a lelkekre fojtó homály. A szürke hétköznap előre veti már árnyékát. A pihenő test törötten, haldoklásszerűen vonaglik: a lélek búcsúzik tőle: a szombati lélek. Apám tenyerébe szorítja okos, szögletes homlokát és nyögve, nyöszörögve — énekel.

Az elkésett, zokogó zemirotba belevegyül a cselédlány monoton hangja:

— Goott fin Avrohom...

És meggyújt egy gyertyát. Ó Isten, elmúlt a szombat, a néma zokogás nyugalma, szabad a sírás! Nem!...

— Mirjam, havdalához, Mirjam. Szombat van, szombat van.

A másik szobában egy árva gyertya pislog, kezemben színes, fonatos havdala sustorog.

A színesfolyadék szétömlik az asztalon, lángra lobban és apró tűztócsák sercegve szabadulnak ide-oda.

Budko : Studienkopf

Budko : Tanulmányfej

No még egy utolsó nóta: a Hamavdil! Egy nagyon tréfás rigmus, a szombat és a hétköznap vegyülete. Apám bele is kezd:

Ki elválasztod az éjt a naptól,
A szombatot a hétköznaptól,
Ó bocsásd meg vétkeinket,
S szaporítsd meg csillagokként
Pénzünket és gyermekinket.

De itt a hangja elcsuklik, szeméből könnyek buggyanak elő.

— Gyermekem, Wolfele fiam!

Gyűjtsük össze a Mult és Jövő példányait és az év végén hatalmas albumunk lesz. Bekötési tábla 8 kor.

„VESZEDELEMBEN A HITKÖZSÉGEK“

em arról a veszedelemről akarunk beszélni, amely már eddig oly sok szép virágzó hitközséget feldúlt, míg tagjait szélnek kergette a fosztogató csőcselék. Ezeknek a sebeit majd csak begyógyítja az idő és károsultjaikat talán kárpótolni fogja a kormány. Súlyosabb és kevésbé gyógyítható sebet kapott azonban maga a hitközség mint intézmény. A német köztársaságban már megtörtént az állam és egyház elválasztásának proklamálása. Sokáig nálunk sem fog késni ez az intézkedés és akkor a magyar hitközségek kiesnek az állam protektorátusa alól, a vallási hovátartozás magánügy lesz és a hitközség: magántársulat vagy egyesület, melybe az iratkozik bele, akinek tetszik. Ha tehát egy csoportosulatlak nem fog tetszeni a hitközségi vezetés, kilépnek és új hitközséget alapítanak és így a nagy hitközségek apró községekké bomolhatnak.

Katasztrófa-e ez, vagy csak egyszerű átalakulás? Ha elgondoljuk, hogy a hitközségek mai alakulatukban milyen kevés zsidó közszellemet tudtak teremteni, ha figyelembe vesszük, hogy pl. a pesti nagyhitközség a maga több mint százezer lelkéből ténylegesen alig néhány embert vont érdeklődése körébe és még a közgyűlésére sem tud 20–30 léleknél többet összehozni, bizonyára nem tarthatjuk ezt az állapotot ideálisnak és nem mondhatjuk, hogy gyászolni kell majd ha egy forradalmi változás kiemeli ezt a beteg épületet a sarkaiból, hogy valami új erősebb pillérű palota vagy népház kerüljön a helyébe.

A hitközségi intézménynek gyökeresen át kell alakulnia. A kormány programjába tartozik a felekezeti népoktatás eltörlése és valószínű, hogy a hittan is megszűnik kötelező tantárgy lenni. A hitközségeknek mint ilyeneknek tehát sem az eredménytelen sablonos hitoktatás, sem a „felekezeti“ iskolatartás nem fog létjogosultságot biztosítani. A „haladó“ hitközségek azonkívül még a rituális intézményekre sem hivatkozhatnak, minthogy azokat száz közül egy sem veszi igénybe. A díszes kórusos istentiszteletek pedig, amelyekre csak egyszer évente van szükség, nem fogják a hitsorsosokat önkéntes adózásra lelkesíteni, mert hiszen a főünnepi imaszékeket úgyszólván külön díjon kell megváltaniok.

A mai hitközségnek tehát csődöt kell majd mondania. De ez távolról sem jelenti a zsidóság csődjét. Mert hitközség és zsidóság két egymástól teljesen független fogalom.

Oroszlengyelországban nem volt a hitközségeknek állami privilégiuma és mégis a zsidó szellemi élet ott virágzott és virul a legdúsabban és ott gyümölcsözött a legtermékenyebben.

Az amerikai zsidóság vallási szervezet nélkül áll, Newyorkban bárki önállósíthatja magát és hitközséget alapíthat, mégis az amerikai zsidóság kétségtelenül az egyetemes zsidóság leg-hatalmasabb erőforrása, legerősebb támasza. Viszont a „haladó“ magyar zsidóság az adókulccsal a kezében épp úgy nem tudta megnyitni a mennyek kapuit az új generáció előtt, mint a minden hatalom híján fennálló olasz és francia hitközség.

Elsősorban tehát zsidó közszellemet kell teremteni.

El tudjuk képzelni, hogy a magyar zsidóságot a jövőben nem az államhatalom végrehajtójával behajtható „kultuszadó“ kapcsolja majd össze, hanem a benső *kulturális egység*, vagy a viszonyok úgy hozhatják magukkal: politikai egység. Nem kell a szótól megijedni. Nem jelent ez nemzetiségi veszedelmet. Mert a magyar zsidóság mint kulturális vagy faji egység is csak a magyarság szolgálatában állhat. De teljesen értelmetlen volna, hogy egy magyar városban lehessen pl. görögkeleti iskola, mert az a szerbeké és a szerbek nemzetiség, és ne lehessen ugyanott zsidó vallási és kulturális érdekeket szolgáló magyaroké zsidó iskola, mert a zsidóság csak „felekezet“. Épp úgy lehetetlen helyzet, hogy egy magyar városban vagy megyében az önrendelkezési jog alapján törvényes képviselőt biztosíthasson magának, ha ott lakik néhány román vagy tót, ellenben teljesen kinullázhatók legyenek a zsidók, ha antiszemita szellem kerekedik felül; és ne is lehessen felszólalni sem ez ellen, mert hiszen ez „felekezetieskedés“ volna. És „egy szó miatt“ lemondana a zsidóság iskoláiról, kulturájáról, önrendelkezéséről?!

A zsidóság tömörülése faji alapon befelé is egészségesebb viszonyokat teremthet. A kényes vallási kérdések teljesen kikapcsolódnának, nem volna orthodox-neolog harc, mert a vallásos élet mértéke magánügy volna, mely nem fajulhat hatalmi kérdéssé. Homogén gondolkodású csoportok kerülnének össze, amelyek a maguk lelki világának megfelelő intézményeket teremtenének és a teremtés, az alkotás, a belső munka *kényszerré* válna, mert hiszen ez volna az összetartó kapocs. Kifelé pedig a zsidóság mint faji egység megóvná, ahol szükséges, a maga specializálódott érdekeit és alulról felfelé épített demokratikus népszervezetek biztosítanák a fejlődést, a jövőt.

A hitközségi tanácsstermek, amelyek ma épp úgy konganak az ürességtől, mint a zsinagógák, megtelnének élettel; kulturális és szociális mozgalmakkal. A hitéletből eltűnne a hipokritaság és elfoglalná helyét az őszinteség. A külsőségekkel és nagy költségvetéssel parádézó, de alapjában meddő, hitnélküli hitközséget felváltja a munkás, termékeny, kulturált s a vallást és hagyományt is jobban konzerváló népközség. (Secundus)

NEMÉNYI ENDRE: A KÉT VÁNDOR

— Legenda —

... A wormsi templom csöndes csarnokában
Két öröklámpa öröklángja ég.
Két öröklámpa mesemondó lángja
Őrzi ezt a bús, megtörtént regét.

... Worms városában valamikor régen
Egy magányosan játszó kis gyerek
Virágok között, napsütéses úton
Egy tarka lepkét vágyva kergetett.

A szálló lepke messze, messze csalta
Sötét fenyvesek árnyai felé
És az eltévedt kis fiút az anyja
Utcán s téren hiába keresé.

Hová tűnt, merre? Ki a mondhatója?!
A gyűlöletnek csak a préda kell!
Száz durva száj szór szitkot a zsidókra.
Száz vad torok zúg, vesszen Izrael!

... A wormsi zsidók megtépett ruhában
Apáik sírján várták a halált,
Mikor a gettó üres kapujában
Két fáradt vándor csöndesen megállt.

S mert a gettóban senkit sem találtak,
Felkeresték a zsidó temetőt,
Ahol könnyek közt végzetükre vártak
A wormsi zsidó férfiak s a nők.

Nem tudjátok? szólt egy ősz, hogy halálnak
Arája minden zsidó: Fussatok!
Mert ha itt Wormsban közöttünk találnak,
Ti sem látjátok meg a holnapot.

A két vándor csöndben egymásra nézett,
Aztán nagy búsan tovább ballagott,
Ilyenek voltak, míg a földön éltek,
A nagy próféták, vagy az angyalok.

... A két vándor, akit sohasem láttak,
Hogy megmenthessen annyi életet,
Magára vette a rémséges vádat,
Hogy megöltek egy játszó gyermeket.

Mikor az est csöndben leszállott Wormsra,
A kis város lassacskán elpihent.
A csendet, mintha csoda történt volna,
Nem zavarta meg sehol, senkisé.

Künn az élők a holtakkal beszéltek,
Kétség s reménység szállt a szíveken
S a városban az Egyetlen hitének
Igéjével halt meg két idegen.

... És jött a hír: szabad újra a gettó!
Meglakoltak a hitvány vétkesek.
Csak a lelkeken sírt egy néma jajszó,
És a szemekben könnycsepp reszketett.

Mikor a hajnal bíborszín palástját
Teríté Wormsra, történt új csoda,
Két bús zsidó aludta síri álmát,
S egy kis fiú tért fáradtan haza!

Kik voltak ők? még ma sem tudja senki,
Sírjukon rég elhervadt a virág.
Angyalok voltak? vagy hősök? — ki sejt!
A gondviselés titkába ki lát.

... A wormsi templom csöndes csarnokában
Két lélekért két örök mécses ég.
Két öröklámpa mesemondó lángja
Őrzi ezt a bús, megtörtént regét.

ISTEN AZ ITÉLŐSZÉK ELŐTT

— Chászid-legenda —

Sechina száműzetésének egyik évében történt. Üldözés és megalázás szakadt Izrael népére. Mert Izrael megfélemedezett égi eszményképéről és földi szépséget keresve, bünszerjedelmek útjára tévedt. Ezért érte a súlyos büntetés, a nagy csapás.

A romániai Hospodár súlyos törvényeket adott ki Izrael és hite ellen. És Izrael sírt és zokogott és anyja, a Sechina, hű kísérője a száműzetésben, együtt sírt vele. A jámborok pedig kiöntötték a szívüket az Úr elé és lelkük egész áhítatával könyörögtek, hogy az Örökkévaló egyesüljön újból a Sechinával, mert csak ekkor szakadhat vége Izrael száműzetésének.

Ebben az időben Rabbi Elimelechnek — áldott legyen az emléke, — híres beszhamidrásában egy istenfélő jámbor öreg tartózkodott, akinek a neve Reb Feivel volt. Isten Tóráját tanulta éjjel-nappal és úgy belemerült szent titkaiba, hogy megértette azt is, amit az Úr csak az Éden lakói számára tartott fenn. Reb Feivel tanulása csakugyan az Ő szent nevéért történt és az Örökkévaló örült neki és tóratanulásának. Minden titok, amelyet Reb Feivel a Tórában felfedezett, közelebb vitte őt Hozzá, az Ősfényhez.

Reb Feivel lelkében az örök gyász borongott, egész Izrael szenvedését érezte át az ő szíve. És fájdalma Izrael szenvedése miatt egyre nagyobbodott, egyre hatalmasabb lett, eltöltötte egész szívét és sokszor azt hitte, hogy a fájdalomtól meg is szakad.

Éjfél körül, mikor Reb Feivelnek már nem volt több türelme tanulni, felemelkedett, elhagyta a beszhamidrast és elment Rabbi Elimelechhez. Felköltötte és így szólt:

— Rabbi, vádat akarok nálad emelni, Isten ellen. A szenvedés, amelyet a romániai Hospodár Izraelre mért, sérti a Tóra parancsolatát. A Tóra azt mondja, hogy mi Isten szolgái vagyunk és csak az Isten ami urunk. Ennélfogva csak Istennek van joga, hogy bennünket büntessen. Te, Rabbi, vagy Te Mindenható, hivatkozni fogtok a multra, felemlítve Nebukadnezart és Titust, hogy ők is büntették Izraelt Isten helyett. De ez akkor egészen más volt. Ha egy ember vétkezik, elszakad a lelke az ő rendelt helyétől és bolyong szerte a világon. Ide-oda bolyongó lelkeket nem lehet többé büntetni, mert az ő bolyongásuk a legmagasabb büntetés. Izrael, a világ lelke, vétkezett, ekkor elküldte az Úr Nebukadnezart és Titust, hogy elűzzék nyugalmának fészkeiből. És most bolyongunk szerte a világon. Ez a legnagyobb büntetésünk. Hát lehet-e bolyongó lelkeket büntetni? Hát még idegen által! Ez megsértése a

Budko: Studienkopf

Budko: Tanulmányfej

Tóra parancsolatának. „Mi a *Te* szolgálid vagyunk” — így mondja a szent Tóra. És a Tóra szava kötelező Reá — áldassék az Ő szent neve — épp úgy, mint reánk. És ha mi megszegtek a Tóra parancsait, nem szolgálhat ez mentségül Neki, hogy Ő is megszegje törvényét. Azután meg Izrael éppen azért nem teljesíti a törvényt, mert szenved és a szenvedő imádkozni sem tud tisztán. Hogy Istent szolgálhassuk, ahhoz vidám lelkűeknek kell lennünk, mert a derült lélek tisztább, mint a borús. A szenvedés megöregíti Izraelt és ahhoz, hogy Istent szolgálhassuk, fiataloknak kell lennünk, mert csak akkor keresi lelkünk az Istent. Igen, Izrael sokat vétkezett Ellened, de a *Te* szolgálád ő, tehát büntesd *Te* őt és ne idegen! Mert különben úgy tűnik fel, mintha Izraelnek több ura volna. Mi csak Isten szolgálói vagyunk, így mondja a Tóra, tehát Istennek be kell váltania szavát, minden kifogás nélkül! Rabbi, kérem az ítéletedet!

És a szó úgy ömlött Reb Feivel szájából, mint egy szent sugár és egyre lángolóbb és tüzezebb lett.

— Nagyon helyes, amit mondasz — felelt Rabbi Elimelech — de hiszen éjjel nem szabad ítéletet hozni: jer el holnap!

Másnap három nagy cáddik érkezett Rabbi Elimelechhez, a kosenitzi „Maggid”, a lublini „Rebe” és az apti „Szent”. Vendégei tiszteletére nagy lakomát rendezett Rabbi Elimelech és meghívta az öreg Reb Feivelt is. Az étkezés után Rabbi Elimelech felszólította Reb Feivelt, hogy adja elő a vádját a vendégek előtt.

— Hiányzik a lelkemből a tegnapi tűz — szólt szomorúan Reb Feivel.

— Akkor adok beléd beszélő erőt és megparancsolom, hogy add elő a vádat!

És Reb Feivelt megszállta a lélek és behunyt szemekkel, tüzelő arccal elmondotta a vádat, amelyet Isten ellen emel.

Mikor befejezte, felemelkedett az „apti” és így szólt:

— A törvény szerint el kell távolítani az ítélet előtt mind a két felet. Tehát távozz te, vádló Reb Feivel. És Te is távozz, Te vádlott, világ Ura. De hogy kívánhatjuk Tőled, hogy te elhagyj bennünket? Hiszen ha Te eltávozol, egyedül maradna a hús; azonban ez is a Te műved és hogy maradhatna a Te műved Nélküled? Hogyan lehetne igazságot tennünk, ha nem volnál bennünk, velünk? Mert Te vagy a Tórában és a Tóra Te benned vagy. Honnan jönne az ifjúság, ha nem Belőled? Maradj hát, ó maradj velünk. Nem fogunk ismerni tekintetet, csak az igazság szerint fogunk ítélni. Aki igazságot tesz, az a *Te* részed. Maradj nálunk, égi Atyánk. Csak *Te* tehetsz bennünket nemessé és jóvá. És ha *Te* maradsz, akkor bennünk van az isteni erő, akkor a lelkünk nagy, mint a világ, akkor eltávozik tőlünk a rossz és nem lehetünk mások, mint igazságosak.

És a caddikok meghányták-vetették, hogy a Hospodárnak joga van-e törvényeket hozni Izrael ellen. Felütötték a szent Zohart és egyéb szent könyveket és az Irás szerint megállapították, hogy Reb Feivelnek igaza van: az egyik úr szolgálját egy másik úr nem büntetheti.

Megszövegezték az ítéletet és aláírták. Hárman hozták az ítéletet és senkisémm semmisítheti azt meg; Isten pedig, aki csak Egy, tartozik magát alávetni a három tagból álló „beth-din” ítéletének.

Három nappal az ítélethozatal után a Hospodár felfüggesztette az Izrael ellen hozott törvényeket.

Mania Rotenstreich.

Művészi kivitelű BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a **Múlt és Jövő**
1918-iki évfolyamához

valamint az előbbi évfolyamokhoz

Ara portóval együtt 8 korona

ÚJ KÖNYVEK

ROVATVEZETŐ: DR. MOLNÁR ERNŐ

GILÁNYI MÓR: UKRAJNAI LEGENDÁK. (Patai József előszavával. A Zsidó Reneszánsz Könyvtár kiadása). A Mult és Jövő olvasói már ismerik ezeknek a legendáknak egy részét és bizonyára örömmel fogják köszönteni a gyűjteményt, amelyet most a Reneszánsz Könyvtár csinos könyvalakban kiadott. Gilányi átéreztetni velünk a legendák mély poézisét és az egyetemes zsidó lélekkel való kapcsolatát. A könyvhöz Patai József előszót írt, amelyet a legendák további méltatása helyett közlünk:

A LEGENDÁK ELÉ

Legenda. Idegen szó. De a fogalmat nem kellett a zsidóságnak kölcsönkérnie. Szombatoként és minden ünnepnapon és estéknél a gyötrelmes munka után, otthon, a templomokban és a tanházakban, olvasták vagy hallgatták a hagyományos bibliai szakaszokat és minden névénél, minden mondatnál, minden szónál meglendült a fantázia szárnya és elcsapongott a sujtott jelenből a kidíszített Multba és a felvirágozott Jövőbe. Legendák színes szivárványaival hidalták át a végtelent, összekötötték a földet az éggel, az embert az Istennel, a történeteket a reményekkel. És ebben a magasbatörő színszimfóniában, mint Jákob létráján az angyalok, mámorosan, muzsikáló lelkekkel jártak fel és alá a gettó gyermekei.

„Üdítsetek fel gránátalmamézzel: — fűzték az Énekek Énekéhez — ez a legendákat, agádákat jelenti, amelyeknek illata és íze olyan, mint a gránátalmaméz.” Sőt maga Isten is gyönyörködik az agádákban. „Mikor a nép összegyűl agádát hallgatni egy bölcsnek szájából, Isten felmagasztosul az ő világában és szól a szolgálattelvő angyalokhoz: Jertek és nézzétek ezt a népet, melyet az én világomban magamnak teremtettem, nézzétek, hogy felékesítenek engem, fenségbe és glóriába öltöztetnek”...

A latin „legenda” olvasmányt jelent és betűhöz, helyhez van kötve, a héber „agáda” mondanivaló szájhagyomány, mely száll szájról szájra szabadon a távolságokon át, új meg új színekben tündökölve. A zsidó legenda nem egyházi birtok, hanem az egész nép kincse, mindenütt jelen van és mint Élijáhu próféta, mindenütt más és más alakot ölt és mindig és mindenütt új a mondanivalója.

Az ukrajnai zsidók legendái, amelyeket Gilányi Mór az ukrajnai foglyok táborában szerető lélekkel gyűjtött egybe és ihletett tollal vetett papírra, szorosán bekapcsolódnak a nagy zsidó legendakincsbe, amelynek drágakövei itt is, ott is felcsillannak; ragyogó részei a zsidó fantáziából kiömlő nagy fénynek, amely a Gólusz sötétségét vigasztalón megvilágította.

Budapest, 1918 október.

Dr. Patai József

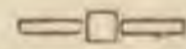
December elején megjelenik

PATAI JÓZSEF

új könyve:

KABBALA

Kabbalisztikus novellák,
legendák és chászidmesék

Ára 10 korona. A Mult és
Jövő előfizetőinek 6 korona.

:: Portó 70 fillér. ::

Aki szereti gyermekét

és azt kívánja, hogy el ne távolodjék a zsidóságtól, rendelje meg számára a

„REMÉNY”

ifjúsági folyóiratot. Kellemes olvasmányok, szép képek. Szórakoztat és oktat. Nevel és gyönyörködtet. A legkiválóbb írók a munkatársai. A „REMÉNY”

:: október elsejétől kezdve KÉTHETENKÉNT jelenik meg ::

:: Előfizetési díja egész évre 16 korona ::

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Magyar-utca 3. szám

FORRÓ PÁL: HUSZONHATÉVESEK. A fiatalember forrongásának és az elhelyezkedés felé törekvő útjának küzdelmeit írja le ez a könyv, amely egy érdekes mese keretében néhány tehetséges ember átmeneti korszakát rajzolja meg. A fiatalembereknek sikerül is megtalálni az egyéniségüknek megfelelő utat, de az asszony, aki ugyanezt keresi és emiatt elhagyja családi otthonát, megtépázva és minden illuziójától megfosztva tér oda vissza. A regény finom pszichológiával és az írói eszközök rutinos felhasználásával közelíti meg az olvasó lelkét és mindvégig lebilincseli figyelmét. Az érdekes regény Dick Manó kiadásában jelent meg. Ára 6 K. Kapható minden könyvkereskedésben.

DANIEL DERONDA. Azok közül az idegen vallású írók közül, akik a zsidóság lelkéhez közel tudtak férközni, szinte első hely illeti meg Elise Orzeszkon kívül George Eliot angol írónőt, aki ebben a nagy, hatalmas regényében a zsidóságnak művészi megismerését adja. A prófétai lendületű Esra mellett a realitásokkal számoló kereskedőt és családját is bemutatja, aki azonban minden üzleti érzék mellett egy percre sem tagadja meg zsidó szívét. Daniel Deronda, a regény hőse, akinek származását homály fedi, angol nemesi nevelésben részesül, de az író érdekesen érezteti a zsidó faji sajátosságának kiütözését, amely folyton fokozódik, míg végre teljes harmóniába olvad, amidőn kiderül, hogy zsidó szülők gyermeke. A gyönyörű regényt a Jüdischer Verlag most német fordításban adta ki. Berlin, Sächsische-Str. 8.

ACZÉL JÓZSEF: IGAZ ÉRZÉSEK AZ OLASZ FRONTON. Sok érzéssel megírt harctéri élmények és feljegyzések, tarkítva kedves epizódokkal és derűs adomákkal. A könyv a „Zemplén” (Kroo és Zalán) könyvnyomdában jelent meg Sátoraljaújhelyen. Ára 4 korona.

A „Mult és Jövő” művészi képeslevelezőlapjai

50 darab különböző bibliai és zsidó tárgyú képeslap. A legelső magyar és külföldi művészek munkái. Régi metszetek, szentföldi tájképek, írók és művészek arcképei, kották stb. Az 50 képeslap ára 12 korona. A „Mult és Jövő” előfizetőinek csak 6 korona és portó 80 fillér. Az ár előre küldendő be a kiadóhivatalhoz:
Budapest, VI., Podmaniczky-utca 6.

SOLL HEGYRÖL

„IZRAELITA VALLÁSÚ TÓT.” Még nem tűnt fel a látáhatáron ez az új izr. típus, de úgy hallom, már útban van és hangosan veregeti a mellét: semmi közöm az izraelita vallású magyarokhoz, én izr. vallású tót vagyok, ahogy a kath. vallású tótnak sincs semmi köze a kath. vallású magyarhoz. És az izr. vallású tót a fellépő tót antiszemitizmussal szemben demonstráló gyűlést hív egybe, ahol kifejtji, hogy már Szvatopluk előtt is éltek az országban izr. vallású tótok, sőt az első tót honfoglalók is tulajdonképpen izraeliták voltak, akik később áttértek. Sőt a „tudós” mózesvallású tót bebizonyítja a Talmudból és Midrasból merített hamis gyöngyszemekkel, hogy az izr. vallásnak és a tót népnek szelleme közeli rokonságban vannak. Azután átok alá helyezi azt, aki nem akar a zsinagógában héber helyett tótul imádkozni, ami nyilván hazaárulás Tótia ellen. És te hiába magaráznád meg a túlbuzgó izr. vallású tótnak, hogy kedves hitrokon, neked igazad van most, amikor Tótország szövetséges államnak készül a Cseho-Szlovák birodalomban, de ha holnap Tótország véletlenül Lengyelországhoz kerül, akkor a te izr. tót ereidbe hirtelen nemes lengyel vér szökken és egyszerre csak izr. vallású lengyel leszel, holnapután meg már esetleg izr. vallású német lehetsz; hát nem a legegyszerűbb, ha egyszerűsmindenkorra izr. vallású zsidó maradsz, különösen, amikor a nem izr. vallású tótok, lengyelek meg németek úgylis csak annak tartanak!

MIT CSINÁLJANAK HÁT A ZSIDÓK. A Cseh Nemzeti Tanács azt válaszolta a csehországi Zsidó Nemzeti Tanácsnak, hogy nem nyújthat védelmet a nemzetiségi vidéken levő zsidóknak, mert a csehek előnyomulásának feltartóztatásában Magyarországon zsidók is részt vettek és zsidók is harcoltak a csehek ellen. Ugyanekkor a tót vidékeken az ottani tót nemzetiség azon a címen kergette ki a zsidókat, hogy nem tűrnek maguk között magyar exponenseket. És ugyanekkor egy magyar antiszemita újság megírta, hogy a zsidók itt idegenek, bujkálók, spekulánsok, nem magyarok és erélyesen követelte az idegen elem kiszorítását. És ugyanekkor egy zsidó lap megírta, hogy vannak ugyan magyarelles magyar zsidók, de azok a cionisták. És ugyanekkor a cionisták által szervezett és a kormány által kiküldött gárdát gépfegyverből lötték össze lesből a nemzetiségek tiltakozva a „magyar” karhatalom ellen. És ugyanekkor egy magyar népszónok arról szavalt, hogy az új rend Magyarországon tulajdonképpen zsidó rend. És ugyanekkor a román Nemzeti Tanács kérdést intézett a küküllői magyar Nemzeti Tanácshoz, hogy az a három zsidó, aki 20 tagú tanácsban helyet foglal, mint a zsidó nemzet képviselői ülnek-e ott, ebben az esetben hajlandók velük külön tárgyalni, de magyaroknak nem ismerik el őket, nehogy a statisztikában a magyarok javára könyveljék a zsidókat is. Már most alázattal kérjük, mit csinálnak hát a végre a zsidók?!

„A ZSIDÓK ELMENEKÜLTEK, A REND HELYREÁLLT.” Ilyen jelentések érkeztek a „Soproni Hétfő” szerint a közeli falvakból Sopronba. És hasonló jelentések jöttek Vágújhelyről és Galgócra, Máramarosból és a Bácskából, Beszterce és Kolozs megyéből, sőt a szintizta magyar Komárom megyéből is. És ha valahol zsidó védelmi-bizottság vagy gárda alakult, megtámadták az ottani nemzsidók, hogy miért nem mennek Palesztinába és megtámadták az itteni zsidók, sőt megtámadták a zsidóságból élő zsidók, hogy minek csinálnak „szeparatistikus” politikát, amikor a pogrom nem is felekezeti ügy. Sőt. Csak véletlenül találnak reá a huligánok izraelita vallású polgártársakra, amiről igazán nem tehetnek szegények. (Secundus)

KRÓNKA ÉS SZEMLE

OLVASÓINKHOZ! A háborúnak véget vetett a diadalmas forradalom, de az átmeneti idő még súlyosabb lett és még nagyobb áldozatokat követel mindnyájunktól. A sajtó még válságosabb viszonyok közé került mint azelőtt. *Nyomás, papír stb. még drágább lett.* De éppen ezekben a nehéz időkben, mikor a zsidóság léte és nemléte került előtérbe, rendületlenül kell teljesítenünk missziókat, hogy átmentsük a zsidóságból azt, ami menthető. Tudjuk, hogy olvasóinkra e megpróbáltatások idején súlyos terhek hárulnak, mégis reméljük, hogy a Mult és Jövő lelkes tábora ki fog tartani mellettünk most is, amikor kulturális munkánkkal annak a kornak az előkészítésén dolgozunk, amelyet a zsidóság lelke várva vár.

Kérjük azokat az olvasóinkat, kiknek előfizetése december hóban vagy már előbb lejárt, szíveskedjenek az egész évi 50 korona, díszkiadásban 70 korona előfizetési díjat minél előbb beküldeni.

JÓTÉKONYSÁG. Nem hideg, megszabott pénz kell ide, nem az adakozás előkelő gesztusa — hanem mélységes megérzése mindennek, ami körülöttünk történik. Nem az előkelő önzetlen jótékonyosság, amely a szegény üldözött, kifosztott, fázó embert a biztonság, az elérhetetlenség polcáról nézi, mintha más csillagzatnak volna idecsöppent küldötte, hanem az ős emberi önzéstől fűtött jóság, amely az egyesek szenvedésében az egész fajta szenvedését és így a saját magáét is érzi.

És te férfi, ha látsz meggörnyedt férfit, akinek munkához szokott keze most tétován s megalázottságban feléd nyúlik kérésre, gondold, hogy csak a véletlen szeszélye, hogy a kezek fel nem cserélődtek, gondold, hogy a kérésre nyitott és adásra nyitott kezek rokonok. És te asszony, ha látsz nőt, aki vékony kendője alatt magához szorítja kicsiny gyermekét, ne nyugodt és méltóságteljes szánakozással adj neki a fölöslegedből, hanem markoljon szívedbe a sápadt anya nyomorúsága és a fázó vézna gyermek szemében lásd meg a saját gyermeked tekintetét. Minél védettebb vagy, annál jobban érezd a védtelenségüket. Saját boldogságodnak, nyugalmadnak, otthonod sértetlenségének megváltását add nekik és ne alamizsnát adj. Az élet nagy hintáján ma te felül vagy és ők alul, de testvérek vagytok és fájdalomra megjegyzett fajta gyermekei. Ti boldogok, éreztetek közösséget az emberi boldogtalanság végtelenségével, legyetek önzők a jótékonyágban, hogy igazán jók lehessetek! (P. E.)

PALESZTINA ÉS HAZAÁRULÁS. Valamikor azt hirdették, hogy Palesztina iránt érdeklődni annyit jelent, mint saját hazáját elárulni. „Mi közünk Palesztinához, ahol a tizenhatodik ősapánk se lakott?” Valahogy így írtak igen nemesen s igen szellemesen. Később belátták, hogy a zsidóságnak mégis csak van valamelyes köze Palesztinához, de legalább a nemzsidók előtt illik ezt letagadni. Mert hát mit szólnának hozzá? A nemzsidók azonban nem szólnak hozzá semmit, mert afelől egészen nyugodtak, hogy sem az izr. vallású magyarok, sem az izr. vallású zsidók nem fognak magyar vármegyéket követelni Palesztina számára. Most az egész világon mindenütt állást foglalt a zsidóság Palesztina szabad kolonizálása és egy palesztinai zsidó kultúrcentrum érdekében. Csak a magyar zsidóság hallgatott és még egy halk áment sem mondott

arra a szentélyépítésre, amelyet az összsidóság önkölkül végzett. Azon az úgynevezett vigadói nagygyűlésen a cionisták ilyen Palesztina-deklarációt követeltek. Hosszú huzavona után végre elfogadták, hogy a határozati javaslatban helyt adnak annak a kívánságnak, hogy a magyar zsidóság tekintse kötelességének a Palesztina-munka hathatós anyagi és erkölcsi támogatását. Ezzel a ponttal szemben a cionistáknak garantálniok kellett volna a nagy gyűlés csendes lefolyását. Már most az a kérdés, ha a palesztinai pont nem hazaárulás „a gyűlés csendes lefolyása” mellett, miért ne tehetné meg a magyar zsidóság ebbeli kötelességét ettől függetlenül is?

AZ ORSZÁGOS RABBI-TANÁCSRÓL és nagy céljairól más helyen adunk számot. Itt csak regisztrálni óhajtjuk, hogy a Rabbi-Tanácshoz több mint 100 rabbi csatlakozott az ország legjelentékenyebb hitközségeiből. Meg lehet tehát állapítani, hogy a magyar rabbik szinte valamennyien érzik, hogy ki kell ragadniok magukat eddigi megalázó alárendeltségükből és új fórumot kell nyitniok önértük és pozíciójuk emelésére. Az első lépésnek már is megvolt a nagy eredménye, hogy *Hock János a Nemzeti Tanács elnöke kijelentette a Rabbi-Tanács elnökségének, hogy a zsidó papokat tartja a zsidó felekezeti ügyek hivatott vezéreinek.* Hogy ott, ahol ez nem tetszik, meg fog indulni az aknamunka, ez előrelátható volt. Megpróbálták már szétrobbantani a Rabbi-Tanácsot, nem törődve [a káros hatással, mely az egyes rabbikat a tanács megszűntével érné. Előbb megpróbálták letagadni létét, majd ijeszttetéssel elriasztani tagjait. Az O. R. E. fönmaradását is féltik, pedig nincs semmi akadálya sem annak, hogy az O. R. E. elnöke nyílt sisakjában tovább is folytassa az eddigi eredménnyel harcát és küzdelmeit. *Nem arról van szó, hogy az O. R. E. megszűnjék,* hiszen a szellemi és charitatív munka ápolására nagyszerű szerv egy egyesület, hanem arról van szó, hogy egy egyesület, melybe beléphetnek és melyből kiléphetnek, nem lehet kifejezője a rabbikar törekvéseinek. A rabbik önértéke tiltakozik az ellen, hogy képviselőjük csak egy egyesület legyen. Hitközségi elnökök egyesülete nincs, azok a felekezet hivatalos munkájában státust képeznek, a községkerületi elnökök gyűlésének formájában. Ha az elnökök képviselője csak egyesület volna, ez nagyon prekarus színben tüntetné fel a felekezetet. Ennélfogva a Rabbi-egyesület sem lehet ma már igazi képviselője a rabbikarnak, hanem tevékenysége csak tudományos, charitatív és pasztorális kérdésekben lehet illetékes. Annak idején az O. R. E. megalakítása is merész lépés volt, de *most tovább kell menni. Elérkezett az ideje annak, hogy a rabbik megtalálják képviselőjük egyedüli helyes formáját és keretét.* Az O. R. E., melynek elnökségi tagjai közül a túlnyomó többség csatlakozott a Rabbi-Tanácshoz, nem oszthatja ezt a *féltékenységet,* mely minden önzetlen munka és törekvés megbénítására szolgál és rémképekből kiindulva munkamegosztás és harmonikus együttműködés elveinek megtagadásával *monopóliumot* igyekszik biztosítani magának. Tudomásunkkal a pesti rabbik közül azok, akik a Rabbi-Tanácshoz eddig nem csatlakoztak, az O. R. E.-nek sem tagjai. Józan ésszel különösen ma fel nem tehető, hogy a Rabbi-Tanács megalakítóit címkórság vezetné, hanem önzetlenül akarnak dolgozni a köz javáért, azért nem támaszkodnak másra, csak a magyar rabbik érületére, bölcsességére és együttműködésre kész lelkesedésére.

POGROMOK. Mint Magyarországon, a felbomlott központi hatalmak szövetségének többi országaiban is mindenfelé pogromok dühöngenek. A legnagyobb mértékben Lengyelországban, ahol már a háború előtt is erős volt a zsidóellenes bojkottmozgalom, amelyet most a hazatért katonaság és nemzetőrség fegyveres erővel hajt végre. Virágzó községeket dúltak fel, a zsidók tízezreit teszik földönfutóvá. A különböző zsidó Nemzeti Tanácsok az ántánthoz fordultak segítségért. Egy Reuter-jelentés szerint az angol külügyi hivatal nyilatkozatot tett közzé, melyben a lengyeleket arra figyelmezteti, hogy a szövetségesek és Amerika csak azokat a középeurópai népeket fogják újjáépítésüknél segíteni, amelyek tetteikkel bizonyítják, hogy

rendre és civilizált állapotokra törekcszenek. A nyilatkozat eddig, úgy látszik, nem sokat használt. A külföldi zsidó lapok még most is tele vannak pogrom-hírekkel és, fájdalom, rovatot kaptak a külföldi lapokban a magyarországi pogromok is, ami nemcsak a zsidóság szempontjából fájdalmas, hanem az ország becsületén és régi jó hírnevén is szégyenfolttot ejt.

A CSEH-MORVA ZSIDÓK eddig, mint „izr. vallású osztrákok” a némettség gyűlölt képviselői voltak Cseh- és Morvaországban, ahol a zsidókat a cseh nemzeti önállóság ellenégeinek és az osztrák uralom bérenceinek tartották. Ezzel szemben Ausztriában nem voltak hajlandók a Luegeristák, a keresztényszocialisták és a többiek osztrákoknak elismerni az izraelitákat és még a nagy szocialista pártban való boldoguláshoz is ki kellett keresztelkedni, amint az Adlerek esete is bizonyítja. Most, hogy Csehország független állam lett, a zsidók gerinctelen része sietett egy koronáért csehíteni a nevét és az izr. vallású osztrák hirtelen izr. vallású csehévé vedlett, amit a cseh sajtó állandó gúny tárgyává tett. Az önértetes zsidók azonban, akik nem akartak továbbra is két malomkő között örlődni, zsidó nemzeti alapon szervezkedtek, megalakították a Zsidó Nemzeti Tanácsot, amelyet a cseh kormány elismert. Massarik pedig nyílt levélben kijelentette, hogy a cseh zsidókat is természetesen megilletik mindama jogok a közélet és iskola terén, melyek a többi nemzetiségi kisebbségeket, egyben rokonszenvét fejezi ki a cionizmus és a zsidó nemzeti mozgalom iránt, melyben nagy etikai erő rejlik. A csehországi Zsidó Nemzeti Tanács egyik vezető elnöke Max Brod, a világhírű író. A morvaországi izr. hitközségek országos szövetsége okt. 30-án a következő határozati javaslatot fogadta el: Mint az osztatlan egységet képező 14 milliós zsidó nép hozzátartozói külön delegátust követelnek a zsidók számára a békekonferencián, amelytől a következőket várják: A zsidóság elismerését, mint nemzetet. Ennek megfelelően mindama jogok elismerését, amelyek azokban az országokban, ahol laknak, a többi nemzeteket megilletik. Teljes politikai és polgári egyenjogúságot a nyelvre való tekintet nélkül. Nemzeti otthon teremtését a zsidó nép számára Palesztinában. Ezenkívül a sziléziai hitközségek hivatalos szervezete is elfogadta ezt a programot és szintén kimondotta a Zsidó Nemzeti Tanács megalakítását.

„GEVULOTH.” A Schoffmann és Diesendruck szerkesztésében megjelenő új héber havi folyóirat első száma megjelent. Gazdag tartalmára legközelebb visszatérünk. Előfizetési díj félévre 15 K. Kiadóhivatal: M. Hickl Verlag Wien, II., Taborstr. 52. B.

TOMSCHINSZKY MIMY, a zseniális fiatal hegedűművész, akiről már több ízben megemlékeztünk, dec. hó 21-én tartja nagy hangversenyét a Vigadóban. A mai számunkhoz mellékelte meghívóra a legmelegebben hívjuk fel olvasóink figyelmét.

A ZSIDÓ GIMNÁZIUM ügyében dr. Fränkl Bernát hit-tanár memorandumot nyújtott át a kuratoriumhoz, amelyben felveti az eszmét, hogy a zsidó gimnáziumot helyezték el a Munkácsy-utcai árvaházba, ami minden szempontból megfelelő volna.

AZ ÖNKÉNTES KARHATALMI SZÁZADOK fenntartására a pesti izr. hitközség 50.000 K-át szavazott meg, mely összegből 25.000 K-át máris folyósított. Ezenkívül az egyik hitközségi előljáró 20.000 K-t gyűjtött, Adler Lajos hitközségi elnök 2000 K-t, Breitner L. Zsigmond 3000 K-t adományozott. A pesti Chevra Kadisa 25.000 K-t szavazott meg a célra, a pesti ort. izr. hitközség pedig 60.000 K-t, amelyből az első részletet, 20.000 K-t, folyósította. Ezek az adományok is mutatják, hogy milyen bizalommal viseltetnek az illetékes zsidó vezetőségek a karhatalmi századok önfeláldozó tevékenysége iránt. Ez nyilatkozott meg abban a tényben is, hogy a pesti izr. hitközség a maga alkalmazottjaiból alakított őrséget is a Beregi Ármin főparancsnoksága alatt álló önkéntes karhatalmi századokhoz kap-

csolta. Beregi százados különben a forradalom első napja óta úgyszólván éjjel-nappal a karhatalmi századok irányításának szentelte idejét. A főváros megszállásával, amikor csak a rendőrségnek lesz fegyverviselési joga, természetesen az önkéntes karhatalmi századok is feloszlanak.

AZ ESZPERANTÓRÓL írt legutóbbi cikkünkkel kapcsolatban dr. Fuchs Jenő mátészalkai ügyvéd, az eszperantó egyik régi lelkes harcosa rámutat a nemzetközi nyelv nagy fontosságára a béke után, különösen a sok nyelvű Magyarország szempontjából. De már most a béketárgyalások előtt is fel kellene hívni egy eszperantó-kongresszus útján a világ összes eszperantistáit Magyarország történelmi jogainak és területi integritásának megvédésére. Egyszersmind eszperantó nyelven tájékoztatni a civilizált világot arról az átalakulásról, amely nálunk történt. Dr. Fuchs Jenő különben irodalmilag is foglalkozik az eszperantóval. 1910-ben kiadott egy kis kötetet Petőfi verseiből eszperantóra fordítva. A kötet nagyon elterjedt a külföldön és a magyar kultúrájának nagy szolgálatot tett.

A BÉCSI HITKÖZSÉG ÚJJÁSZÜLETÉSE. A bécsi hitközség elnöksége lemondott és az ügyek vitelét az Osztrák Zsidó Nemzeti Tanács vette át, mely az ausztriai hitközségeket egymásután nemzeti alapon szervezi át. A bécsi zsidók nagy lelkesedéssel csatlakoztak a Tanácshoz, amely már eddig is nagy eredményeket mutathat fel. A Zsidó Nemzeti Tanács manifesztumában hivatkozik arra, hogy a Nyugat nagy demokráciái már elismerték a zsidó nemzetet, amelynek számára Ausztriában is teljes jogot követelnek. A zsidó hitközségeket demokratikus alapokra akarják fektetni, kezükbe veszik a zsidó nép kulturális, nevelői, iskolai ügyeit, valamint szociális és népjóléti kérdéseit, így függetlenül, szabadon és büszkén akarnak dolgozni az osztrák-német néppel együtt az állam felvirágoztatásán.

DR. SPERBER JAKAB alig harminc éves korában a pusztító járvány áldozata lett. A berlini konzervatív irányú Rabbiner-Seminar-on Barth professzor halála után a bibliai és nyelvészeti tanszéket töltötte be. Kitűnő nyelvész volt, gyönyörűen beszélt héberül s alaposan ismerte a rokon nyelveket is. A keleti nyelvészek legnagyobb elismerését szerezte meg doktori értekezése: *Die Schreibern Muhameds an die Stämme Arabiens*. Berlin, 1916. Apróbb dolgozatai bibliai kérdésekkel foglalkoznak.

A BÁNÓCZY-ALAP. Bánóczy József hetvenéves jubileumának megünneplésére tisztelői Alexander Bernát elnökle alatt bizottságot alakítottak, amely egyelőre egy Bánóczy-alap gyűjtését határozta el. Reméljük, hogy a magyar zsidóság e nehéz és bizonytalan időkben sem fogja elmulasztani, hogy lerőjja tiszteletét a felekezeti e régi munkása iránt. Az alaphoz való hozzájárulásokat a Mult és Jövő szívesen közvetíti.

AZ ORSZÁGOS RABBIEGYESÜLET ELNÖKSÉGE nevében dr. Neumann Ede elnök emelkedett hangú körlevelet intézett a magyarországi rabbikhoz, amelyben az új Magyarország felépítésében való segédkezésre hívja fel kartársait.

A CHEVRASZ BACHURE CHEMED Szombathelyen november hó 20-án tartotta III. évi rendes közgyűlését. Az elnök, Holzer Sándor, beszámolt az egyesület ez évi működéséről. Bergstein Hugó a héber tanfolyam felállítását indítványozta, amit a közgyűlés elfogadott. A tisztújítás eredménye: elnök Holzer Sándor, háznagy Bergstein Hugó, pénztáros Holzer József, jegyző Kornfein Samu és ellenőr Berkovits Adolf.

HAVASMEZŐN megalakult a „Deborah, Cionista Nők Egyesülete”. Egyelőre mintegy 100 tagból áll. Kultúr munkáját már megkezdte. A tisztikar a következőkből áll: elnök Jezkovits Rózsi, alelnök Grosz Hermin, titkár Fuchs Hermann, pénztárnok Eisenberger Boriska, jegyző Berger Berta, nemzeti alapbiztos Markovits Nelli, könyvtáros és háznagy Rössler Lili.

A MAGYAR IZR. KÉZMŰ- ÉS FÖLDMŰVELÉSI EGYESÜLET igazgatóválasztmányának Adler Lajos egyesületi alelnök elnöklésével legutóbb megtartott ülése tanuságot tesz arról, hogy ez a 77 év óta fennálló közjótékonyági intézmény eleven erővel kapcsolódik be a legaktuálisabb kultúrszociális feladatok megoldásába s egyben a legnemesebb fegyverekkel küzd a felekezeti béke és megértés megóvásáért.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG összes alkalmazottai jogos érdekeik védelmére szervezetbe tömörültek és kimondták a Magyarországi Közalkalmazottak Szövetségébe való belépésüket. Az új szervezet küldöttség útján bejelentette csatlakozását a Nemzeti Tanácshoz.

HALÁLOZÁSOK. Stern Józsefné szül. Meisner Fánika, a marosludasi Izr. Leány-egylet egyik lelkes alapítótagja és vezetője életének 22. évében elhunyt.

Grünwald Mór műépítész, a Grünwald Testvérek és Schiffer cég tagja 49 éves korában meghalt Budapesten. Negyedszázadon át jelentős szerepet vitt az építkezés terén. Melegen érdeklődött a művészetek iránt.

Az élete virágában elhunyt *Sebestyén Árminnét*, akinek haláláról legutóbb megemlékeztünk, az előkelő család iránt megnyilvánuló általános részvét között temették el.

*HIMEN. Strasser Juci és Szilágyi Sándor főgimn. tanár házasságot kötöttek.

Löw Jeromos kereskedő. Sátoraljaújhely, a nagynevű Löw rabbi unokája, eljegyezte *Spiegel Malvinkát* Sárvárról.

*A LIPÓTVÁROSI TÖVÁBBKÉPZŐBEN a késő délutáni és az esti órákban a következő előadásokat tartják:

Kosztolányi Dezső a magyar irodalomról, dr. *Mohácsi Jenő* német nyelven a modern német irodalomról, *Henri Ancel* francia nyelven a francia irodalomról, dr. *Madzsar József* aktuális társadalmi problémákról, dr. *Földes Jenő* a közegészségről, dr. *Medvei Mária* a művészettörténelemtől, *Siklós Albert* a zeneelméletről, zenetörténelemtől és zeneesztétikáról, *Fechner Henny* igazgató.

Beiratkozások: V., Falk Miksa-u. 13. Telefon: 116—95.

*AZ UJSÁG NAPTÁRA, *Szóllósi Zsigmond* szerkesztésével, szenzációja a könyvpiacnak. Bő szépirodalmi részen kívül annyi gyakorlati útbaigazítással és tájékoztatóval szolgál, hogy szinte nélkülözhetetlenné válik a családban, vállalkozásban, kereskedelemben, iparban és minden elképzelhető viszonylatban. Ezt az értékes naptárt Az Ujság minden előfizetője megkapja. Könyvtári forgalomban Az Ujság naptára nem kapható.

Özv. Székely Józsefné szül. Fischhof Lea úgy a maga, mint gyermekei Magda, Pista, Márta és Gyuri nevében mély fájdalomtól lesújtva közli az egész rokonság nevében is, hogy forrón szeretett, hűséges, drága férje, az önfeláldozó apa és jó rokon

SZÉKELY JÓZSEF

az Országos Elemi Biztosító R.-T. magyarországi igazgatója
október hó 23-án hosszas szenvedés után 38 éves korában elhunyt.

Özveggy Grünwald Mórné szül. Adler Alice mint neje, Grünwald Lajos, Müller Fedorné szül. Grünwald Carola, Schiffer Miksáné szül. Grünwald Sarolta mint testvérei, Adler Gyula és neje szül. Magyar Emma mint apósa és anyósa, Grünwald Salamonné szül. Helier Jeanette, Grünwald Lajosné szül. Pollák Eszti, özv. Grünwald Vilmosné szül. Ernst Paula, Schiffer Miksa, Müller Fedor mint sógorai és sógornői, a többi rokonság nevében is mély bánattal jelentik, hogy

GRÜNWARD MÓR

műépítész úr,

a Grünwald Testvérek és Schiffer cég főnöke, Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagja,

munkában töltött életének 49-ik, boldog házasságának 17-ik évében, október hó 22-én súlyos szenvedés után elhunyt.

Aldott legyen emléke!

Alulírottak fájdalomtól megtört szívvel, a bánattól földig sujtva tudatjuk, hogy a legönfeláldozóbb és legönzetlenebb drága jó anyánk

ÖZV. ARNSTEIN ADOLFNÉ

szül. FRIEDMANN BERTA

folyó hó 11-én rövid szenvedés után életének 58-ik évében elhunyt.

Drága halottunkat szerdán, folyó hó 13-án, délután 3 órakor a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából helyeztük örök nyugalomra.

Aczél Marcell, Elemér és Lederer Samuné szül. Arnstein Etelka gyermekei. Aczél Marcelné szül. Haller Izabella menyé. Lederer Samu veje. Aczél Gyurka, Lederer Tibi, Lederer Ibolyka, Lederer Lacika, Lederer Dusika unokái
Budapest, 1918 november hó.

Mélységes gyászba borultan jelentjük, hogy a rajongásig imádott, hűséges férj, a legönfeláldozóbb apa, nagyapa és igaz jó rokon

SCHWIMMER ZSIGMOND úr

a „Kromofag” vegyészeti gyár megalapítója

f. hó 14-én reggel, 67 éves korában és ideális házasságának 41. évében hirtelen elhunyt.

Egész életét a becsületes munkának, családjá boldogulásának és a jónak szentelte. Emlékét hálás kegyelettel megőrizzük.

Schwimmer Zsigmondné Holländer Fanny felesége. Schwimmer József és felesége Térei Vilma, Schwimmer Leó és felesége Gyenes Böske, Schwimmer Alfréd, Kovács Andor és felesége, Schwimmer Stefi gyermekei. Kovács Gyuri, Schwimmer Évike és Miklós unokái. Holländer Adél sógornője és az egész rokonság.

Budapest, 1918 november hó.

Özv. Marossi Béláné szül. Flesch Rózsi a fájdalomtól elszorult szívvel jelenti, hogy

MAROSI BÉLA

szeretett jó férje, gyermekeinek önfeláldozó atyja, a legmelegebben érző testvér és rokon, sohase lankadó munkásságban eltöltött tevékeny életének 51-ik, boldog házasságának 20-ik évében 1918. évi november hó 16-án rövid, de nehéz szenvedés után övéinek pótolhatatlan veszteségére elhunyt.

Marossi János, András, György gyermekei. Marossi Elek, Mór, Hanny, Linka, Berta, Samu és Malvin testvérei.

Budapest, 1918. évi november hó.

Békesi Lajos, dr. Vásárhelyi Jenőné sz. Békesi Piroska, Békesi Hajnal, Békesi Szerén, mint gyermekei, Dr. Vásárhelyi Jenő, mint veje, Vásárhelyi Edit, mint unokája, az egész rokonság nevében is fájdalomtól megtörtén tudatják, hogy forrón szeretett, nemeslelkű, önfeláldozó atyjuk, illetve nagyatyja

BÉKESI JÓZSEF

életének 64-ik évében, hosszas szenvedés után f. é. november hó 3-án elköltözött az élők sorából.

Aldva őrizzük emlékét!

K O Z G A Z D A S Á G.

AZ ELSŐ MAGYAR RÉSZVÉNY-SERFŐZŐDE november 19-én tartotta Kunz Jenő dr. elnöklete alatt rendes közgyűlését, melyen elfogadták az igazgatóság jelentését és a nyereség felosztására vonatkozó javaslatokat, amelyek szerint a részvényeseknek részvényenkint 300 koronát fizetnek ki.

A MAGYAR ÖSTERMELŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG rendkívüli közgyűlése elfogadta az igazgatóság összes javaslatát és elhatározta, hogy az alaptőkét tíz millió koronáról 15 millió koronára emeli fel.

A HADITERMÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 1917—18. évi mérlege 7.254,788 korona tiszta nyereséggel zárult.

Nyakkendőház Cégtulajdonos: LÁSZLÓ ANDOR
Budapest, V., Deák Ferenc-u. 14.
Fióküzlet: IV., Kigó-utca 5. szám (Klotild-palota)
Saját gyártású nyakkendők csodásan gazdag választékban. Árjegyzéket 20 fill. bélyegért küldünk

DR. WALTER

szeminárium, Budapest, VIII., Rákóczi-út 51. szám
Telefon: József 23-99. Méltányos feltételek mellett vállal előkészítést középiskolai vizsgálatokra. Külön
:: esti és hölgytanfolyam ::

ŐRI JÓZSEF droguista, Budapest,
X., Liget-tér 2. Telefon: József 38-19.

Illatszerek, pipere, háztartási és fényképészeti,
valamint kötszerek, gummiárúk és betegápolási
cikkek

Szaj-és-fogápolásra kizűnő
Jódormentha-Lysoform

Abádi Imre és Jávör Bella internátusában

a főváros egyetlen

izr. fiúnevelő-intézetében
néhány hely üresedésben van.

Csak izr. növendékeket vesznek fel, a rendes tanulmányok mellett az észszerű vallásos nevelésre is súlyt helyeznek.

Internátusi konyhája szigorúan rituális. Zene, modern nyelvek, ének és tornatanítás.

Prospektust kívánatra küld az igazgatóság.

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 11. szám

ELKAN GYULA
SZÚCS
SZŐRMENAGYÁRUHÁZA

KAROLY-KÖRÚT
19.

KÁROLY KIRÁLY-ÚT 19.

TEPLOMI ARANYHIMZÉSEKET, proches tóra-köpenyt stb. készít művészies kivitelben

HERZ EMMA aranyhímző-műterme. Udvari és kamarai szállító. Arany érdemkereszt tulajd. stb. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 3.

TÉLI SPORT.

Hallvölgyi- és svédzánkók, gyermekrödlík Teljesen felszerelt liitenfeldi ski Korcsolyák. Jég-hockey ütők és labdák nagy választékban.

KERTÉSZ TÓDOR

BUDAPEST, IV., KRISTÓF-TÉR.

KITÜNŐ HEGEDŰKET SZÁLLIT WÁGNER

országszerte elismert elsőrendű magyar hangszer- és beszélőgépek áruháza.

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÚT 15. :: TELEFON :: JÓZSEF 35-92.

Fióküzlet: IX., RÁDAY-UTCA 18. SZÁM

Tanulók, tanítók, és tanárok körében a legkedveltebb és általuk ajánlott hegedű-garnitúránk:

I. Csoport.

Hegedű, „Stainer“-forma, tisztán kidolgozott, kitünő hangú. **Vonó,** újezüst karikával, csonttolókéval. **Tok** preparált amerikai bőrütáncból. **Hangolósíp,** ércokban. **Alltartó,** ébenfából. 2 darab **nyereg,** faragott minták. **Gyanta,** különlegesség, dobozban **Hangtompító,** nikkelből. 6 darab **húr,** jó minőségű.

Az I. csoport ára 100 kor.

III. Csoport.

Hegedű, „Stainer“ finoman lakkozott. **Vonó,** berzsenfából, újezüst pályával. **Tok,** hegedű-alakú, egészen bélelt. **Hangolósíp,** újezüst karikával, óralánra mint függő. **Alltartó,** ébenfából, vésett tányérral, egy csavarral, 2 darab **nyereg,** „Drezda“ jeggyel, jó minőségű. **Gyanta,** igen finom. **Hangtompító,** acéllemezből, 6 darab „Kubelik“-húr.

A III. csoport ára 180 kor.

Minden hegedű-garnitúrához ingyen adunk egy 4 oldalas zenealapismeretet.

V. Csoport.

Hegedű, „Maggini“, tiszta, erőshangú. **Vonó,** berzsenfából, teljes újezüst felszereléssel **Tok,** hegedűalakú, igen finom béléssel. **Hangolósíp,** újezüstből, négyhangú. **Alltartó,** magas, síma tányérral, 2 darab **nyereg,** remek munka. **Gyanta,** könyvalakú, igen jó minőségű. **Hangtompító,** húrmérővel és A-sípval. 6 darab **quint-tiszta húr,**

Az V. csoport ára 250 kor.

Hegedű-garnitúránk kiváló minőségéről a naponként tömegesen beérkező elismerőlevelek tanuskodnak.

Helyszűke miatt Kettőt Közlünk:

T. Cég! A részemre küldött II. csoport hegedű-garnitúra teljesen kielégített, biztosítom, hogy tanítványaim is Öntől rendelnek.

Szabó Alajos, tanító. N . . .

VI. Csoport.

Hegedű, „Quarnerius“ remek erőshangú, **Vonó,** nyörű hangú, **Vonó,** rózsa-fából, újezüst felszereléssel. **Tok,** hegedű-alakú, belül párnázott, ugrózárral. **Hangolósíp,** négyhangú tokban. **Alltartó,** „Wagner“-féle legújabb, szabadalmazott. 2 darab **nyereg,** gyönyörű lombfűrész-munka. **Gyanta,** igen finom francia. **Hangfarkas,** finom kivitelen, a néma hegedűt helyettesíti. 6 darab **német húr.**

A VI. csoport ára 280 kor.

VIII. Csoport.

Hegedű, „Bergonzi“, remek munka, gyönyörű hangú, **Vonó,** rózsa-fából, újezüst felszereléssel. **Tok,** hegedű-alakú, belül párnázott, ugrózárral. **Hangolósíp,** négyhangú tokban. **Alltartó,** szétvonható készülékkel, bársony vánkossal. 2 darab **nyereg,** legfinomabb kiválasztott szárazfából, gyönyörűen metszett. **Gyanta,** „Grandes Bernadel“, újezüst dobozban. **Hangfarkas,** legfinomabb, aranyozott. 6 darab „Royal“ hangverseny-húr.

A VIII. csoport ára 350 kor.

II. Csoport.

Hegedű, „Stradivarius“, kellemes, tiszta hangú. **Vonó,** berzsenfából, újezüst csavarral. **Tok,** hegedűalakú, zárral. **Hangolósíp,** újezüstből, A-hanggal. **Alltartó,** ébenfából, széles tányérral. 2 darab **nyereg** finom száraz fából. **Gyanta,** jó minőségű. **Hangtompító,** újezüstből. 6 darab **húr** finom preparált.

A II. csoport ára 140 kor.

IV. Csoport.

Hegedű, „Amati“, kellemes lágy-hangú. **Vonó,** berzsenfából, újezüst pályával és újezüstbe foglalt békával. **Tok,** hegedű-alakú, finom calikoátvonatú. **Hangolósíp,** kétkarú tokban. **Alltartó,** ébenfából, vésett tányérral, két csavarral, 2 darab **nyereg** finoman metszett. **Gyanta,** kerékalakú, fémhüvelyben. **Hangtompító,** húrmérővel. 6 darab **római hangverseny-húr.**

A IV. csoport ára 200 kor

A hegedűk $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{4}$ nagyságban kaphatók.

VII. Csoport.

Hegedű, „Ruggeri“, finoman kidolgozott, kitünő hangú. **Vonó,** rózsa-fából. **Tok,** hegedű-alakú, posztóbéléssel bőrfogóval. **Hangolósíp,** négyhangú. **Alltartó,** ébenfából, igen finom tányérral, újezüst csavarral. 2 darab **nyereg,** finom kiválasztott fából. **Gyanta,** „Grandes Bernadel“ **Hangfarkas,** újezüstből. 6 darab **olasz hangverseny-húr.**

A VII. csoport ára 300 kor.

Tek. Wágner úr! Ezúton mondok köszönetet pontos kiszolgálásáért, miután a küldött VIII. csoport hegedű-garnitúra nagyszerűen bevált.

Német József, K . . .

Ugyanezen hegedű-garnitúrák egész finom kivitelenben 400, 500 Korona és feljebb.

Árjegyzék ingyen. :: A létező legjobb hangversenyhúrok darabja 2, 3, 4 korona és feljebb.

Óvás! Figyeljen a „Wágner“ névre, hogy máshoz ne tévedjen. :: A szállítás kizárólag előleg beküldése ellenében történik.

Népművészeti állandó kiállítás.

Régi torontái: tvilimszönyegek, régi arany és színes hímzések, katrincák, arany- és ezüsthímzésű kötények. Azonkívül népviseleti ünneplő-ruhákba öltözött bábuk.

Kövesiné

Budapest, IV. ker., Korona-utca 3. szám.

Lisztés József

szűcsmester

Budapest, IV., Váci-utca 46.

Ajánlja saját műhelyében készült dúsan felszerelt kész szőrmeárú-raktárát. Mindennemű szőrmeárúk és téli ruhák nyári gondozásra elfogadtatnak.

Mindenki főzhet piperezappant

könnyű módszerrel, utasításunk szerint, Carboninnal, pontos utasítást küldünk, kockázat kizárva. 1 1/2 kg szappanhoz Carbonin és illatosító 7 K. Mosószappanhoz, lúgkészítéshez előírás 3 K. — Kapható Honvéd-drogéria, Budapest, I., Attila-körút 2. Török-gyógyszertár, Király-utca 12.

WELS, BUDAPEST

VI., Váci-utca 27., 33. (Piarista-palota.)

Iparművészeti különlegességek. Arany-, ezüst-, márvány-, bronz-, bőr- és furnir-dísz tárgyak

Haladás tanintézet

Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-u. 19

Szaktanítás. — Nyelvek. — Korrepetálás. — Hölgyeknek külön tanfolyam.

előkészít polgári-, reál-, kereskedelmi iskolai, gimnáziumi magánvizsgálatokra, érettségire

Exhumálásokat

az összes európai harcterekről legszolidabb feltételek mellett anyagi kezességgel eszközölünk

SZENDE ÉS SZABÓ

ezelőtt
GEBAUER KÁROLY R.-T.
exhumálási vállalata

Budapest, VII., Károly király-út 4. szám

Telefon: 51-02
Elsőrendű szakintézet

Markovits Elek fiai szeszipari és kereskedelmi r.-t.

SZATMÁRNÉMETHI. Fióktelep: Halmi Vállal bérfinomítást a mindenkori viszonyoknak megfelelő feltételek mellett

VESZEK aranyat, ezüstöt, brilliánsokat, gyöngyöket, régiségeket; hagyatékot teljes értékben veszek. Ékszerek nálam olcsón kaphatók. ADLER SÁNDOR ékszerész és órák speciálisa, Budapest, VI., Király-utca 44. szám.

ALAPÍTÁSI ÉV

1862

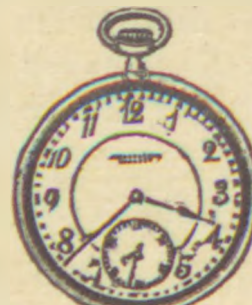
• CHRONOGRAFIA •
• REPETITION ÉS •
ZSEBÉBRESZTŐK

CUENDEZ CONSTANZ

Svájc és Németország zseb-, inga- és díszóragyárainak lerakata.

BUDAPEST, IV., KIGYÓ-TÉR 5

KARCSATORÁK, GYÜRÜ-
ÓRÁK JAVÍTÁSOK

INGA-ÉS ÁLLÓ ÓRÁK RAK-
TÁRON ÉS RENDELÉSRE
KÜLÖNLEGESSÉGEK

CSATÓ ISTVÁN

női ruha
divatterme

Budapest, IV., Gróf Károlyi-utca 5. (Múzeum-
körút sarok.)

ARANYAT

ezüstöt, brilliánsokat, gyöngyöket, régiségeket, hagyatékot teljes értékben veszek, ékszerek nálam olcsón kaphatók. SCHMELCZER BENŐ, IV., Károly király-út 28. :: Telefon: 139-43.

TRIZNYA JÓZSEF

díszcsizmaspecialista, francia cipész.

Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7. sz.

Gyermekdivat-szalón. Különlegességek fiú- és leánykaruhákban. Eredeti modellek fiatal leányok részére.

Pressburger E.

Budapest
IV., Kígyó-tér 4. (Félemelet.)

ELŐKÉSZÍTŐ, KORREPE-
TÁLÓ S TOVÁBBKÉPZŐ

LEÁNYISKOLA

Vezető: Sebes Erzsébet

Előkészítmagánvizsgára,
érettségire. ☺☺

Telefon: József 38—89.

BUDAPEST, VIII. KER., GYULAI PÁL-UTCA 6. SZ.

Zelizyné Rady Adél

női divatműterme

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 13.

Telefon: József 34—67. szám.

Zsák, zsineg és ponyva

SCHILLINGER MIKSA

Budapest, V., Rudolf-rakpart 7.

Telefonszámok:

45 - 26, 142—75. Zsák- és ponyvakölcsönzés.

Képkerepező GOLDNER,

Budapest, V. kerület,
Gizella-tér 4. szám.

Berlini Kozmetikai Intézet

Hajszálak eltávolítása véglegesen villannyal. Hámlasztó-
kúra. A legeredményesebb szépségápolásért garantálók-
„Marion” szőrvesztő ára 15 K, „Marion” fehérítő krém
ára 6 K, „Marion” hámlasztó ára 15 K. Törv. védve.

Hoffmann Marian, Budapest, VIII., József-körút 43.

Telefon: József 49—51.

Brillánsokat, gyöngyöket,

ékszert, aranyat, ezüstműt veszek leg-
magasabb árban ADLER J. ékszerész,
Budapest, V. ker., Dorottya-utca 10. szám
OCCASIO-tárgyak állandóan raktáron

GLÜCK GYULA

Budapest, VII., Akácfa-utca 4. sz.

Telefon: József 64—07.

Nagyothallóknak nélkülözhetetlen a világhírű akusztik-
hallókészülék

DEUTSCHE AKUSTIK-GESELLSCHAFT

magyarországi raktára

Székely A. Aladár

elsőrangú úri szabósága Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 13. Telefon: 93-81.
Készít raktáron levő és a rendelő által hozott szövetekből kiváló szabású
ruhákat. Fordításokat és alakításokat is vállal

„UNICA“

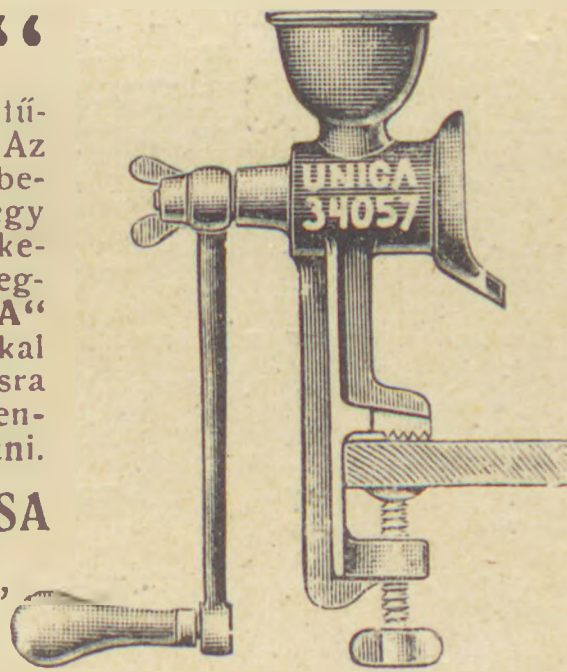
az egyetlen kitűnő kávé-, mák-, lü-
szer- és cukor-gyorskézidaráló. Az
„UNICA”-jegyű kézikészítőkészlet a be-
ömlési és kifolyási tölcésével egy
darabból van öntve s elmés szerke-
zeténél fogva gyorsan adja ki a leg-
finomabb anyagot. Az „UNICA”
morzsoló kicserélhető tárcsákkal
készül, finom és durva morzsolásra
szabályozható, úgy hogy minden-
féle magot is képes feldolgozni.

KLEIN GUSZTÁV és TÁRSA

BUDAPEST, VII.,

KIRÁLY-UTCA 87/a.

Nélkülözhetetlen a háztartásokban!

Ára darabonként K 45.-

Szalámi

elsőrendű marhahúsból (száraz)
elsőrendű marhahúsból (félszáraz)

Reissenberger Gusztáv szalámigyárában
Budapest, VI., Szív-utca 45. szám. Telefon: 21-22.

CSALÁDI HÁZAK, villák, bérházak, ipari és
gyártelepek, internátus, szanatórium, árúházaknak
s a többi megfelelő objektumok forgalmi vállalata
HUSZÁR A. Budapest, V., Zrínyi-utca 1. szám.
Gresham-palota. Telefon 81-08. Lakás-, üzlethelyi-
ség- és ingatlanhirdető-vállalat. Elsőrangú ajánlatok.
A főváros legmegbízhatóbb vállalata

ARANYAT 9—16 koronáig; brilliánst, ezüstöt,
régiséget legmagasabb áron veszek.

Ékszerek nálam olcsón kaphatók.

SCHWARTZ J. ÉKSZERÜZLETE
BUDAPEST, IV., MEHMED SZULTÁN-ÚT 21.

Ő kir. Fensége Mária orleánsi hercegnő kam. szállítói

Keifel & Hirsch

Budapest, IV., Váci-utca 12. szám.

Nagy raktár kész fűzőkben. úgyszintén mértékre ké-
szítve a régi jó szövetekből 100 koronától feljebb.

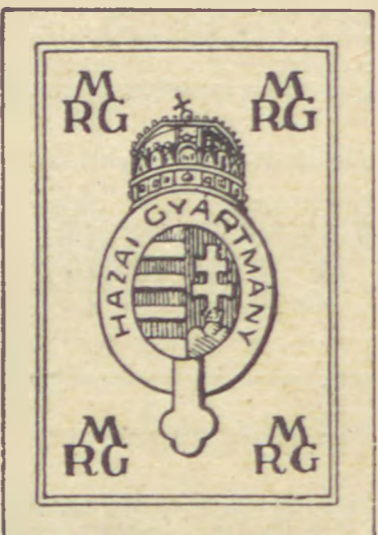
RÖSER-TANINTÉZET

a) Felsőkereskedelmi, b) Polgári iskola, c) Nevelő-internátus. — **Beiratások június 20-ától.** —
Értesítőt küld: RÖSER-tanintézet, Budapest, VI.,
Aradi-utca 10. szám

**Magyar
törő-
gummi**

Magyar címer
a védjegye!
Magyar diák
csak ezt vegye!

VÉDJE GYE:

**Kapható
minden
papirke-
reskedés-
ben.**

Magyar rug-
yantaárúgyár
r.-t. Budapest.

HATSCHÉK és FARKAS
BUDAPEST, IV. KÁROLY-KÖRÚT 26

Telefon
142-78

Árjegyzék
ingyen

Szétküldés
hazátérre és vidékre

Szemüvegek,
orrcsíptetők
orvosi rendeletre is.

**Optikai
cikkek.**

∴ Teljes ∴
mozgósínház-
berendezések.

Kérje legújabb meg-
jelent árjegyzékünket

Minek jár lyukas harisnyában?

Minek stoppol? 6 pár lyukas magas harisnyáért 4 pár,
6 pár lyukas, rövid harisnyáért 3 pár
teljesen új fejjel ellátott harisnyát adunk vissza, amit félcipőben is
viselhet. A kijavított harisnya páronként 1.60 K. Nem szabad
levágni a harisnya fejét, még ha teljesen rongyos is. Tegyen kísér-
letet. Nem fogja megbánni. Törvényileg védve.
Csak mosva fogadjuk el a harisnyákat!

Harisnyajavító, Horváthné, Budapest, Bálvány-utca 8.

FIATALOS, ÜDE ARCBŐRT

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolít minden teint-
hibát, ú. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orr-
vörösség, likacsos, hervadt, pettyhüdt bőrt, a dr.
Kayserling-féle szépítőszert. A kúra egyszerű, otthon
végezhető, minden feltűnés nélkül. Befejezése után
az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben
és tisztaságban pompázik. 1 üveg 15 K bérmentve.
Diszkrét szétküldés utánvétellel, vagy az összeg elő-
zetes utalványozása ellenében.

Gyár: HIVARYON & Co. — Szétküldési hely:
GROSS ANTAL, Budapest, VIII., József-körút 23/1.

Kefék, seprők, kicsinyben és nagyban árák
mellett **ZAFIR SOMA kefenagykereske-
désében,** Budapest, VI., Király-utca 16. sz.
I. udvar. Telefon: 13-65

Est
A GYÖNYÖRŰ NAPTÁRT

AZ UJSÁG minden előfizetője
INGYEN KAPJA
KARÁCSONYRA

Rendelje meg AZ UJSÁGOT!

A legbővebb és leg-
nagyobb arányú világ-
hírszolgálatot telje-
sítő magyar napilap

AZ UJSÁG.

Előfizetési ára:

Egész évre K 88.—
Félévre K 44.—
Negyedévre K 22.—
Egy hónapra K 7.80

Megrendelő cím: „AZ UJSÁG”
kiadóhivatala Budapest, VII. ker.,
Rákóczi-út 54. szám.

MODERN
LEVEL-
PÁPIR
UJDONSA
GOK,
PÁPIR-
ÁRUK

P
PAUPER **MÓP**
PÁPIRÁRUHÁZA

BUDAPEST
FŐÜZLET V.
VÁCI KÖRÜT 6
TEL: 47-37
FIÓKÜZLET
VÁCI KÖRÜT 6
TEL: 86-73
M.K. POSTATAK
REKVENZTÁRI
SZÁMLA 1962

Zsineg (spárga)
szükségletét szerezze be
Tintner Ármin
zsinegnagykereskedésében
Budapest, VII., Dob-u. 8.
:: Telefon: 110-04. ::

„Hunnia“ női kalap-ipar

Villanyerőre berendezett női kalapgyár, Budapest, VI., Király-utca 14. Félémelet. Állandó modell-kiállítás. Művirágok, üres formák, tolldiszkek. Gyári árak nagyban és kicsinyben :: Alakítások minden formára

:: KOHN ARNOLD ::

SIRKŐRAKTÁRA, SIREMLÉKEK minden ár és kivitelben, áthelyezések exhumálásoknál. Javítási munkák a temetőben. Szombaton és ünnepnap zárva. Budapest, VII., Károly-körút 15. Telefon 18-76.

KOVÁCS ANNA

Elsőrendű női ruhadivatszalon Budapest, IV. ker., Harisbazár 5. sz., II. 2. Telefon 177-50. Telefon 177-50.

Európa étterem. Elsőrangú hely. — Feltétlen kóser koszt. — Szombaton nem főzünk. — Polgári árak. — Menü-rendszer. — Állandóan csapolt sör. **PFEIFFER JENŐ** Budapest, VI. kerület, Nagymező-utca 11. szám. ::

Hajszálakat hölgyek arcáról, karjáról végleg kiirtja felelősséggel „Miracle“ törv. védett módszerével **Pollák Sarolta** kozmetikai intézete Andrassy-út 38. I. (Párisi árúházzal szemben). Ártalmatlan, fájdalom nélküli kezelés. Rögtöni hatás. Vidékre a szert utasítással díszkréten küldi. **SZÉPSÉGÁPOLÁSA:** arcgőzölés, arcmasszázs. Szeplők, pattanások, miltesszerek, összes szépséghibák kezelése. A kúrákhoz szükséges szerek széthűldése. 15 évi működés.

BORDI F. IMRE

szücsmester
szőrmét fest

BUDAPEST, VI., Ó-UTCA II.

IRODABÚTOROK ÉS
RÓGÉPEK,
RÓGÉPJAVÍTÁSOK, KELLÉKEK

ECKSTEIN GYULA
BUDAPEST, IV., PÁRISI-UTCA 1. I. em.

A legelegánsabb angol és francia divalcipők csak

GULYÁS PÁL főúri cipésznél készülnek

BUDAPEST, IV., KAPLONY-Ú. 3. (Gr. Andrassy-palota.)

Perzsaszőnyegek
alkalmi vételek
Sternbergnél, Dob-u. 24.

LOHR MÁRIA-KRONFUSZ

A főváros első és legrégebb csipkétisztító-, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete.

Alapítva 1867. Telefon: József 2-37.

GYÁR ÉS FŐÜZLET: Bpest, VIII., Baross-u. 85.
FIÓKOK: II., Fő-utca 27. — IV., Eskü-út 6.,
Kecskeméti-utca 14. — VI., Andrassy-út 16.,
Teréz-körút 39. — V., Harmincad-utca 4. —
VIII., József-körút 2.

HOLZER

DIVATHÁZA BUDAPEST, IV.,
KOSSUTH LAJOS-UTCA 9. SZÁM.

Toilettek, kosztümök, paletok,
blúzok, pongyolák, kesztyűk,
harisnyák, ernyők, reticülök,
női fehéreneműek egyszerű és
elegáns kivitelben.

ROSENSTINGL

perzsaszőnyeg raktára nagyban és kicsinyben
BUDAPEST, IV., DEÁK-TÉR 4. SZ.
TELEFON: 6-76.

JAKOBI G. LAJOS

ANGOL ÚRISZABÓ, BUDAPEST, PODMA-
NICZKY-UTCA 6. :: TELEFON 153-94.

A változott viszonyok folytán a már rég meg-
levő jó munkásai foglalkoztatása végelt vállal
fordításokat. Kizárólag elsőrendű munka ::

BALLINIT-SOLLUX

az egyedül tökéletes és bevált autópneumatik-pótló. Rugganyos és nem rázza a motort. Több ezer autón van felszerelve. Sok száz elismerőlevél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kísérletezés bosszúságot és hiábavaló költséget okoz.

PNEUMATIKA-BALLINIT autóabroncs-gyár
Budapest, VIII., Óriás-u. 10. Telefon József 53-46.

Petróleum hiányában kitűnő
petróleumpótló, gyönyörű
szépen ég, cca 150 kilogr-os
hordókban, nettó súlyban,
hordó külön felszámítva . . . 900.— K
Kocsikenőcs, fekete, úszó, cca
200 kg-os hordókban, bruttó
mérve, hordó ingyen . . . 180.— K
Gépolaj I. 470.— K
Gépolaj jó minőségű 420.— K
Hengerolaj 520.— K
Gépszir eredeti hordókban,
hordó külön felszámítva . . . 570.— K
Vaselin bőrpuhításhoz 1 kg-os
dobozokban 12.— K
Keserűső 100 kg vételnél, zsák
külön felszámítva 95.— K
— Áraink kötelezettség nélkül. —

Egyéb gazdaságok részére szakmánkba
vágó cikkeket legolcsóbban szállítunk. Az
árak gyöngyösi raktárunkból 100 kg-ként,
:: utánvétellel értendők. ::

Cím: Magyar Kereskedelmi Részv.-társ.
Gyöngyösön.

Feldman és Sicherman

régiségek, műtárgyak, antik bútorok, perzsasző-
nyegek, csillárok, használt és új ékszerek, al-
kalmi vételek

Budapest, VII., Erzsébet-körút 27.
(Gambrinus-ház) Telefon: 84-70.

CSAK
"MUZEUMKÖRÚT"
szám alatt van
Csángó Henrik Bőrdőzs
Cím fontos, mert fióküzlet nincs

BABAJAVÍTÁS

és játékvásár. Babagyár, Buda-
pest, VII., Szegényház-tér 11.

ELSNER OSZKÁR

női divat nagyáruháza

BUDAPEST

IV., PÁRISI-UTCA 3
Koronaherceg-utca sarok

IV., CALVIN-TÉR
Kecskeméti-utca sarok

FIÓK-ÜZLETEK:

VII., RÁKÓCZI-ÚT 32. SZ.

II., FŐ-U. 52. sz.

ACETYLEN

lámpák és gyertyák

NAPPALI FÉNY

Budapest, VI. kerület,
Gyár-utca 23. szám

JOGI vizsgáidra készülj dr. FEHÉRVÁRI
szemináriumában, Budapest, VIII. ker.,
:: Kisfaludy-utca 28. szám ::

HELLINGER

précizios-órák a legjobbak

Kapható Budapest, V., Nádor-utca 8.
Ékszer-occasio. Ékszer-occasio.

Fényképezőgépek mindenféle nagyságban, Zeiss,
Voigtlander, Görz legjobb
optikájával nagy választékban. Állandóan friss
lemezek és kellékek: RADÓ A. és TARSA Buda-
pest, IV. kerület, Egyetem-tér 5. szám. ::

WILHEIM ÉS GLASER

sebészeti gummiárúk és kötszerek nagyke-
reskedése, BUDAPEST

VI. kerület, Nagymező-utca 51. szám
Telefon: 163-85 Telefon: 163-85

"TRIO" RUHAKÉKITŐPOR

kitűnő és rendkívül olcsó. Egy 60 filléres adagból
egy liter legjobb folyékony kékítő készíthető.
Gyártja: INDIGÓ FESTÉKMŰVEK R.-T. Budapest,
VII., Bethlen-utca 33.

Gyárosok és kereskedők figyelmébe! Nem kell
dugó! Nem kell spárga! Nem kell hólyagpapír!
ha Ehrenfeld-féle üvegzáradékot használ. Kérjen
mintát és utasítást. Minden levélre válaszolok. Ki-
vánatra mintát küldök. Ehrenfeld, Budapest, VII.,
:: Murányi-utca 2. ::